06-07-08
2021

ROČNÍK 5 / ČÍSLO 06-07-08 / 0,70 €
WWW.RKMAGAZIN.SK

Hlas, ktorý nemlčí

SK

RK MAGAZÍN

ISSN 2585-7916

LETNÉ TROJČÍSLO

SPRAVODAJSTVO

Aké odmeny majú poslanci v mestských firmách?

→ Strana 7

ŠPORT

Rozhovor s Marekom Saparom

→ Strana 58

TÉMA

RUŽOMBERKOM BAJKOM

V meste vznikla iniciatíva, ktorá chce kvalitnejší a zdravší život pre Ružomberčanov. Jedným z riešení bude aj to, že sa budú môcť bezpečne pohybovať po meste inak ako len autom.

→ Strana 15

Inštitút RK je občianske združenie, ktorého cieľom je rozvoj mesta Ružomberok a liptovského regiónu. Hlavným cieľom Inštitútu RK je pomoc rozvoju mesta Ružomberok a vykonávať činnosti zamerané na vytvorenie koncepcie a vízie rozvoja mesta a regiónu, čomu sú podriadené aj ďalšie ciele združenia. Podporujeme aj tieto aktivity:

Fullove dni

Mestský študentský parlament

Liečebno výchovné sanatórium

Ružomberčania fotografujú

Beh na Malinné

MFK Ružomberok - ženy

Chess fest

Letný tábor

Večerný beh

Divadelné štúdio RosArt

Lezecká stena

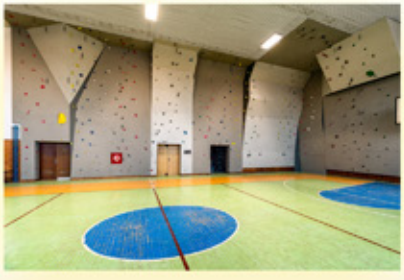

Diskusné fórum LEP

fb.com/institutrk

Robo Kolár
predseda Inštitútu RK

www.institutrk.sk

Zápal pre vec

SPRAVODAJSTVO 4
Otrasy bytoviek na Plavisku

TÉMA 11
Ružomberkom bajkom

ROZHOVOR 19
Nikdy som pred novinármi nezatvoril dvere

REPORTÁŽ 24
S výhľadom na Kriváň

ŠPORT 58
Rozhovor s Marekom Saparom

RK Magazín, 06-07-08/2021, ročník V., mesačník, 17. 06. 2021
Adresa redakcie: Madačova 1/A, 034 01 Ružomberok
Email: redakcia@rkmagazin.sk
Web: www.rkmagazin.sk
Telefón: + 421 902 812 289
Šéfredaktor: Anna Zábojníková
Redaktori: Nikola Marhefková, Juraj Brezáni
Dizajn, Grafika, web: Jaroslav Moravčík
Vydavateľ: R PRESS, s.r.o., Madačova 1/A, 034 01, Ružomberok IČO: 51 058 316
Redakčná rada: Boris Kudlička (čestný predseda), Norbert Gašaj (predseda), Ján Benčík, Robert Chmúra, Mário Kučerka, Ján Kuráň, Fedor Polóni, Alžbeta Rajtková, Ivan Rončák
Inzercia: Jaroslav Moravčík, + 421 908 595 591, inzercia@rkmagazin.sk
Predplatné: RK Magazín si môžete predplatiť v elektronickej podobe na inzercia@rkmagazin.sk
Tlač: Petit Press, a.s.
Registračné čísla: EV 5573/17, ISSN: 2585-7916
Uzávierka: 11. 6. 2021

Autorské práva ma vydavateľ. Bez písomného súhlasu vydavateľa je zakázané akékoľvek použitie časti alebo celého diela, najmä rozširovanie, rozmnožovanie, akýmkoľvek spôsobom, mechanickým alebo elektronickým, v slovenskom alebo akomkoľvek inom jazyku.

Milí Ružomberčania,

dovoľte mi menšie pootvorenie dverí do redaktorskej kuchyne. A zároveň také menšie opustenie sa. Vraví sa, že práca s ľuďmi je najhoršia. Poopravila by som, že skôr sínusoidná. Neraz musíme pri novinárčine čo-to prekusnúť, neochotu, povýšeneckosť, klamstvá či spôsoby, po ktorých chceme na stretnutie čo najskôr zabudnúť a privítali by sme čiastočnú amnéziu. Ale vo svete je rovnováha. A existujú respondenti, s ktorými je radosť robiť.

Nielen pre ich dobrotu a charakter. Príťažlivý je ich zápal pre vec. Zanietenie, ktoré je doslova pohonnou hmotou a dovádza k významným výsledkom. Vrátane takých, ktoré prinášajú benefity pre celú spoločnosť. A nazdávam sa, že celé letné číslo je práve o takýchto ľuďoch. Prečítať si môžete o občianskej iniciatíve Ružomberkom bajkom, ktorá chce zlepšiť kvalitu života v meste, aj o ružomberských bežcoch, ktorí zabehnú takmer 800 kilometrov a výťažok podarujú chorému chlapčekovi. Na našich stránkach tiež prinášame príbehy o nadanom plavcovi, ktorý v bazéne najradšej šprintuje, o skúsenej baristke a latteartistovi, ktorých kvality ocenili aj v zahraničí či o Ružomberčanovi v komunikačných službách Dolného Kubína.

A neskromne priznám, že pri letnom čísle sme sa zapálili aj my (a pri uzávierke takmer zhoreli) a prinášame vám 66 strán. Okrem pozoruhodných osobností v ňom nájdete aj novoty z ružomberskej radnice a regiónu, ale nejdeme spoilerovať. Na záver dávame na známosť, že najbližšie septembrové vydanie nájdete v stánku koncom augusta. Po novom posledný štvrtok v mesiaci.

Príjemne čítanie želá

Nikola Marhefková
redaktorka

Otrasy bytoviek na Plavisku

Otrasy v okolí Ružomberka zaznamenali aj seizmológovia. Ich príčinou môžu byť odstrely z neďalekého lomu.

Trasenie nábytku, lustra, štrnganie pohárov. Niektorí obyvatelia na ulici Plavisko a Hollého hlásili otrasy bytoviek. Prvýkrát chvenie budov zaregistrovali pred tromi rokmi, odvtedy sa viackrát opakovalo. Naposledy počas tejto jari.

Tému otvoril ešte na májovom zasadnutí mestského zastupiteľstva poslanec Slavomír Klačko.

Otrasy už tretí rok

„Spolu s poslancom Stanislavom Javorkom dostávame už viac rokov podnety od obyvateľov bytových domov na Plavisku, že niekedy v doobedných hodinách pociťujú trasenie bytovky," uviedol počas rokovania Klačko.

Týka sa to najmä bytoviek na Plavisku 77 a 79. Keď jeden z obyvateľov zaznamenal otras, iniciatívne zisťoval u ostatných susedov, či to tiež cítili, uvádza pre naše noviny Klačko. Podnety zozbierali aj v Baničnom na ulici Hollého 11, kde na tento jav upozorňovali obyvatelia svojho domovníka.

„Spočiatku sa to zdalo ako banalita, niečo úsmevné. Ale títo ľudia to sledujú už tretí rok," upozornil na zasadnutí poslanec Klačko.

A neostalo len pri pocitoch. Dotknutí občania sa obrátili aj na Ústav vied o Zemi Slovenskej akadémie vied (SAV). Ten potvrdil, že v okolí mesta bol zaznamenaný seizmický jav.

„Dňa 17.12.2018 bol zaznamenaný seizmický jav pri Ružomberku, pravdepodobne priemyselná explózia v čase 11:38," prečítal v pléne odpoveď vedeckého pracoviska Slavomír Klačko. Lokálne magnitúdo, teda sila otrasu, bola na hodnote 1,1.

Súvis s odstrelmi v lome?

Otrasy bytoviek môžu súvisieť s odstrelmi v neďalekom lome. Ťažbu vápenca tam vykonáva spoločnosť PK Metrostav. Umožňuje im to nájomná zmluva s mestom, ktorú uzavreli v roku 2011.

„Aj v protokole ústavu bolo napísané, že pravdepodobne ide o priemyselný odstrel. Seizmológovia vedia, čo mohlo otrasy vyvolať. A keďže historicky v okolí Ružomberka neboli takéto javy a vyskytujú sa pri banskej činnosti alebo odstreloch, takto to vyhodnotili," povedal Klačko. Dodal však, že potvrdené to nie je.

Potvrdiť alebo vyvrátiť možnú súvislosť môže jedno ustanovenie v nájomnej zmluve. Prevádzkovateľ lomu má totiž povinnosť posielať mestu harmonogram odstrelov. A to od roku 2019, keď mestské zastupiteľstvo schválilo predĺženie nájomnej zmluvy do roku 2026. Zapracovanie tejto požiadavky presadili poslanci za dotknutý obvod Slavomír Klačko a Stanislav Javorka.

„Upozorňovali sme, že by sme to chceli prezistiť. Žiadali sme zakotviť do zmluvy túto podmienku pre prípad, keby otrasy pokračovali, aby sme vedeli nahlásené časy porovnať s poznatkami obyvateľov. Ak by sa zhodovali, bola by veľká pravdepodobnosť, že pochádza odtiaľ. Ak by časy nesedeli, pátrali by sme po inej príčine," vysvetľuje pre naše noviny Klačko.

Otrasy pokračovali. Podľa slov poslanca Klačka sa znova prejavili 15. a 22. apríla tohto roka. Z tohto dôvodu na májovom zasadnutí radnicu požiadal o preverenie plnenia zmluvy, z čoho by poslancom následne predložila informatívnu správu.

„Chcem poprosiť vedenie mesta, aby minimálne vyhodnotilo, či sa táto zmluva napĺňa, aby sme si zodpovedali otázku, či plnia ustanovenia, či posielajú harmonogramy," vzniesol Klačko požiadavku na májovom rokovaní.

Ak by mali harmonogramy k dispozíci, vedeli by porovnať, či sa časy odstrelov prekrývajú s časmi zaznamenaných seizmických javov.

„Ak si zodpovieme, či je to v daných časoch, následne by sme mohli navrhnúť riešenie, čo ďalej. Pokiaľ by sa potvrdilo, že to nie je z odstrelov, tak by sme museli ďalej pátrať po príčine," načrtol

postup poslanec za obvod Laziny.

Problémom aj prašnosť

Mesto si v nájomnej zmluve tiež určilo podmienky čistenia a zametania ciest. Aj o týchto prácach je spoločnosť povinná mestský úrad vopred elektronicky informovať, aby si mesto mohlo odkontrolovať, či prebiehajú tak, ako je určené.

Poslanci požiadali vedenie mesta, aby overilo aj plnenie týchto bodov zmluvy. Viacerí uviedli, že v daných lokalitách je problém s prašnosťou.

„Tiež som získal podnety a niekoľko videí, ktoré dokumentujú prašnosť. Je to tam zlé, čistenie evidentne neprebieha tak, ako by malo," reagoval poslanec Juraj Burgan s tým, že sa problematikou bude zaoberať aj komisia pre životné prostredie, ktorej predsedá. Momentálne sa v nej vytvára pracovná skupina pre ovzdušie.

Poprosil tiež vedenie mesta, aby komisii poskytla informácie o čistení a odstreloch. „Čo sa týka odstrelov, je to o to vážnejšia vec," podotkol Burgan.

Na problémy s prašnosťou a otrasmi poukázal aj poslanec Michal Kubačka za obvod Baničné. Otrasy podľa neho registrujú aj na ulici Papiernická, Šoltésová, Bystrická, Sládkovičova a Houdekova.

„Toto mi píšu občania. Treba to riešiť urgentne. Čo sa týka prašnosti, letná sezóna ešte nezačala a je to katastrofa, polievacie auto som tam tento rok ešte nevidel," zapojil sa do diskusie poslanec Kubačka.

Poslanec Patrik Habo navrhol, aby hlavný kontrolór Dušan Mataj pozrel detaily zmluvy a odkontroloval, či spoločnosť dodržiava podmienky v rozsahu, v akom boli zadefinované. Za porušenie povinností hrozí druhej strane sankcia.

O tom, aby radnica preverila, či si spoločnosť PK Metrostav plní svoje zmluvné záväzky, poslanci nehlasovali. O téme totiž rokovali v bode „rôzne", pri ktorom ružomberská samospráva zvykne praktizovať nepísané pravidlo, podľa ktorého mestské zastupiteľstvo pri takýchto bodoch neprijíma uznesenie.

„Máme to v zápise, budeme sa tomu venovať," deklarovalo vedenie mesta. Riešenie situácie tak ostalo v rovine prísľubu.

Autorka: Nikola Marhefková

Tému otrasov bytoviek na Plavisku otvoril na mestskom zastupiteľstve poslanec Slavomír Klačko
Foto: Viktor Mydlo

Mesto vyzdobili tisícky kvetov

Červené muškáty aj farebné letničky. Rovnako, ako tomu bývalo zvykom po minulé roky, sa radnica aj tentokrát rozhodla investovať do letnej kvetinovej výzdoby, ktorá by okrášlila ulice mesta.

Pri prechádzke centrom mesta obvykle natrafíte na priateľov. Niektorých „vcucne" do miestnych kaviarní, iní si radi pochutia na zmrzline. Posledné týždne by ste si mohli popásť oči aj na kvetinovej výzdobe, ktorá každý rok zdobí mesto.

S výsadbou začali Technické služby už koncom mája a pokračovali aj na začiatku júna.

„Tento rok mesto objednalo 4 500 kusov letničiek, ktoré budú vysadené na rovnakých miestach, ako minulé sezóny. Je to približne o 500 viac než sme sadili v roku 2020," povedal pre RK Magazín hovorca mesta Viktor Mydlo.

Typický letničkový záhon už kvitne pod hodinami v centre na križovatke Bernolákovej, Mostovej a Podhory. Závesné kvetináče s červenými muškátmi zase zdobia alej na Námestí Andreja Hlinku, ale aj ulicu Podhora. Kvetinové pyramídy sú dve, pri bočnom vchode do mestského úradu a pri „vajci".

Skladba kvetín ostáva nezmenená, oproti minulým rokom nepribudli ani nové miesta, kde by mohlo byť vysadené rastlinstvo.

Mesto vyzdobili kvety.
Foto: Anna Zábojníková

Mesto ale nakúpilo viac kusov, ktoré sa snažilo v záhonoch zhustiť.

Kým v Ružomberku vidieť najmä muškáty, v susednom Dolnom Kubíne zdobili už na jar trávnaté plochy tisícky tulipánov, ktoré chránil nízky plot. Spýtali sme sa preto, či radnica neplánuje niečo podobé aj v Ružomberku.

„Dôležité je povedať, že vhodné oplotenie by malo byť súčasťou každej mestskej zelene. Minimálne v Parku Š. N. Hýroša, kde by takéto oplotenie fungovalo aj ako mantinel – teda ochrana pred tým, aby deti vyskočili na cestu. V zahraničí je toto bežná prax, pri precíznom zvolení si vhodného oplotenia to vôbec nemusí vyzerať zle. So zástupcom hlavného architekta primátor už na túto tému hovoril, no momentálne sme sa šte k rezultátu nedopracovali," vysvetlil Mydlo.

Na účely starostlivosti o zeleň, čo zahŕňa výsadbu, celosezónne polievanie, údržbu, plevanie, hnojenie a bežné záhradkárske činnosti, radnica tento rok vyčlenila takmer 44, 5-tisíc eur.

Autorka: Anna Zábojníková

Aké odmeny poberajú mestskí poslanci za funkcie v mestských podnikoch?

Informáciu o výške odmien poslanci nedostanú. Verejnosť si ale môže pozrieť majetkové pomery svojich volených zástupcov. Už rok musia samosprávy zo zákona zverejňovať majetkové priznania mestských poslancov.

V predstavenstvách a dozorných radách spoločností, v ktorých má podiel aj mesto Ružomberok, sedia viacerí mestskí poslanci. Piati sú i na pozíciách konateľov. Mestské zastupiteľstvo ich tam zvolilo ako zástupcov mesta ešte na začiatku nového volebného obdobia.

Koľko peňazí dostane taký člen predstavenstva Vodárenskej spoločnosti, konateľ ByPo či predseda dozornej rady Technických služieb?

Aj o to sa zaujímali poslanci na májovom rokovaní. Vedenie mesta chceli požiadať o zverejnenie finančných odmien poslancov, ktorí pôsobia v orgánoch spoločností s majetkovou účasťou mesta.

Návrh neprešiel, väčšina sa zdržala

Požiadavka vzišla predtým, než mali v pléne formálne zobrať na vedomie výročné správy mestských spoločností.

„Mestské zastupiteľstvo žiada primátora mesta, aby zabezpečil poslancom mestského zastupiteľstva a verejnosti komplexnú informáciu o výške odmien pre jednotlivých členov predstavenstiev, dozorných rád a konateľov v spoločnostiach s účasťou vlastníctva mesta, ktoré mesto Ružomberok zastupujú," predniesol svoj doplňujúci návrh poslanec Patrik Habo (nezávislý).

Informácia sa mala týkať nielen vyplatených odmien za predchádzajúci rok, ale aj iných benefitov, napr. náhrady za cestovné príkazy. Išlo o firmy Technické služby, Vodárenská spoločnosť, ByPo, Mestské lesy, CZT, KDAH, MFK, MBK a OOCR Liptov.

„Všetky tieto príjmy, ktoré žiada pán poslanec, aby boli v nejakej forme zverejnené, tak všetci poslanci predkladáme do 30. apríla vo svojich majetkových priznaniach. Osobne s tým nemám problém, len mi príde, že robíme niečo navyše, čo už je z mojej strany splnené a je to zo zákona dané. Túto povinnosť som si splnil tým, že som odovzdal majetkové priznanie," reagoval viceprimátor Michal Lazár. Doplnil, že priznanie odovzdávajú komisii a mestské zastupiteľstvo si ho môže na požiadanie skontrolovať, je to verejný dokument.

„Musím doplniť, že to nie je verejné. Je to pre komisiu, ktorá sa tým zaoberá. Ide o to, že my by sme mali vedieť, kto nás zastupuje v týchto spoločnostiach a za akú odmenu. Tí, ktorí pracujete v mestských podnikoch, máte za to nejaký benefit a je správne, aby to verejnosť vedela. Nielen my. Nikto nepôjde skúmať naše daňové priznania. Myslím si, že pri tomto bode o mestských podnikoch by sme mohli tieto skutočnosti poznať," argumentoval Habo.

Kto z poslancov zastupuje mesto v spoločnostiach a na akej pozícii, je súčasťou výročných správ. Druhú časť požiadavky, teda výšku odmien sa z nich ale nedozvieme.

Niektorí poslanecký kolegovia vyjadrili tomuto návrhu podporu, vrátane klubu Za slušný Ružomberok a nezaradených poslancov. Z pléna zaznela aj úvaha, či bude zverejnenie odmien v súlade so zákonom.

„V princípe som za. Ale nie som si celkom istý, či je to právne možné. Neviem, či môžeme rozhodnúť o zverejnení odmien v spoločnostiach, kde máme minoritu. Ak áno, nemám problém to podporiť. Len aby sme neschválili niečo, čo nesmieme spraviť," vyjadril sa k téme poslanec Juraj Burgan (KDH).

Druhý zástupca primátora videl v doplňujúcom návrhu aj niečo iné. „Je to provokácia z tvojej strany, od rána tu iba provokuješ a robíš zlo. Každý má právo hlasovať, či sa rozhodne tak alebo tak. Veci sú uvedené v daňových priznaniach a nech sa páči, je tu tá komisia," povedal viceprimátor Ján Bednárik (KDH).

Návrh napokon medzi poslancami nenašiel dostatočnú podporu. Siedmi hlasovali za, jeden proti a dvanásti sa zdržali.

Majetkové priznania mestských poslancov musia by zverejnené

Redakcia RK Magazínu oslovila Transparency International Slovensko (TIS), či išlo o zákonnú požiadavku. Odkázali nás na ústavný zákon o ochrane verejného záujmu (známy aj ako zákon o konflikte záujmov), podľa ktorého platí, že verejnými funkcionármi sú aj poslanci mestských zastupiteľstiev.

„Vzťahuje sa na nich preto aj povinnosť každoročne podať písomné oznámenie, v ktorom uvedú okrem iného aj svoje príjmy dosiahnuté v uplynulom kalendárnom roku z výkonu funkcie verejného funkcionára a z výkonu iných funkcií, zamestnaní alebo činností, v ktorých vykonávaní pokračovali aj po ujatí sa výkonu funkcie verejného funkcionára," uviedol pre naše noviny právnik Ján Ivančík.

Zjednodušene, ide o majetkové priznania mestských poslancov. Presne ten dokument, ktorý spomínal aj Michal Lazár. Vieme si v nich odkontrolovať, koľko zarobili akí poslanci, aj aké ďalšie príjmy dosiahli za kalendárny rok. Vo formulári tiež vypĺňajú nehnuteľnosti, ktoré vlastnia, motorové vozidlá aj s rokom výroby, prijaté dary či iné výhody.

Tieto dokumenty podávali mestskí poslanci komisii mestského zastupiteľstva. Po novom majú byť prístupné aj verejnosti. Podľa novely zákona z roku 2019 sú totiž samosprávy povinné majetkové priznania mestských poslancov zverejňovať.

A hoci novela platí už rok a pol, ružomberská radnica so zverej-

Poslanci sa chceli dozvedieť, akú odmenu poberajú zástupcovia mesta pôsobiaci v mestských podnikoch.
Foto: Viktor Mydlo

nením oznámení za rok 2019 až doteraz meškala. Na webe boli dostupné 14. mája, dva dni po zasadnutí mestského zastupiteľstva. Ružomberok tak patril k 41 samosprávam zo 100, ktoré si podľa TIS túto zákonnú povinnosť do mája neplnilo. Radnica avizovala, že čoskoro majú pribudnúť majetkové priznania aj za predchádzajúci rok.

Oznámenia však úplne nezodpovedajú otázku o výške odmien poslancov, ktorí pôsobia na pozíciách v mestských podnikoch. V priznaní uvádzajú presnú sumu, ktorú získali za výkon verejnej funkcie, teda ako poslanci. Zárobky z ďalších funkcií, zamestnaní alebo činností priznávajú tiež, ak ich ale vykonávajú viac, uvádzajú súčet.

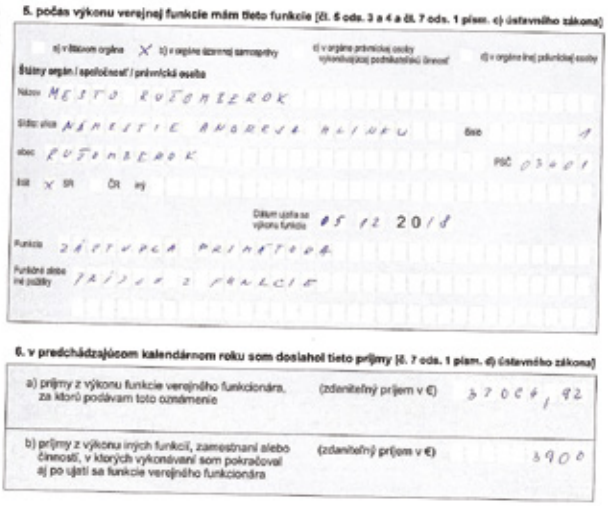
5. počas výkonu verejnej funkcie mám tieto funkcie (čl. 6 ods. 3 a 4 a čl. 7 ods. 1 písm. c) ústavného zákona)

a) v štátnom orgáne X b) v orgáne územnej samosprávy c) v orgáne právnickej osoby vykonávajúcej podnikateľskú činnosť d) v orgáne inej právnickej osoby

Štátny orgán / spoločnosť / právnická osoba

Názov MESTO RUŽOMBEROK

Sídlo: ulica NÁMESTIE ANDREJA HLINKU číslo 1

obec RUŽOMBEROK PSČ 034 01

IČO X SR ČR iný

Dátum vzniku / výkonu funkcie 05 12 2018

Funkcia ZÁSTUPCA PRIMÁTORA

Funkčné alebo iné požitky PLAT Z FUNKCIE

6. v predchádzajúcom kalendárnom roku som dosiahol tieto príjmy (čl. 7 ods. 1 písm. d) ústavného zákona)

a) príjmy z výkonu funkcie verejného funkcionára, za ktorú podávam toto oznámenie (zdaniteľný príjem v €) 37064,92

b) príjmy z výkonu iných funkcií, zamestnaní alebo činností, v ktorých vykonávaní som pokračoval aj po ujatí sa funkcie verejného funkcionára (zdaniteľný príjem v €) 5900

Ukážka majetkového priznania viceprimátora Michala Lazára.
Foto: MsÚ Ružomberok

Ak teda poslanec podniká, je niekde zamestnaný a ešte zastáva funkciu v nejakej firme, stačí, keď tieto príjmy spočíta. Z výslednej sumy tak nevieme presne určiť, koľko dostal za post v mestskej spoločnosti.

Výnimkou bol viceprimátor Michal Lazár, ktorý v priznaní za rok 2019 príjmy rozlišoval. Priznal plat zástupcu primátora, príjem z funkcie v CZT aj náhrady výdavkov v spoločnosti ByPo. Zvyšok boli bezplatné funkcie. Tie malo aj niekoľko ďalších poslancov, prípadne si uplatnili iba náhrady výdavkov.

Autorka: Nikola Marhefková

Ešte viac skvelého čítania na
www.rkmagazin.sk

Nájdete nás aj na facebooku:
facebook.com/rkmagazin

aj na instagrame:
instagram.com/ruzomberskymagazin/

Ďalšie číslo RK Magazínu vyjde 26.8.2021

Mesto malo štúdiu, ako stavať bytovky na Plavisku. Odklonilo sa od nej

Architekti prvej nájomnej bytovky na Plavisku vypracovali pre mesto urbanistickú štúdiu celého areálu. Radnica išla pri ďalších dvoch bytových domoch inou cestou. Podľa jej slov menej finančne náročnou. Podľa cechu architektov však aj menej kvalitnou.

V bývalom areáli Technických služieb na Plavisku plánuje radnica postaviť štyri bytovky. Tri mestské nájomné, jednu v réžii súkromného developera.

Prvú nájomnú bytovku odsúhlasili mestskí poslanci pred vyše rokom. Na májovom mimoriadnom zasadnutí schválili výstavbu a financovanie ďalších dvoch bytových domov v tejto lokalite. Odprezentovaný bol pritom architektonický návrh bratislavskej projekčnej kancelárie Stonehenge.

Ide o identické sedempodlažné bytovky so 42 bytmi, prevažne dvojizbovými. Na rozdiel od prvej bytovky, kde sú podľa zadania mesta najmä garzónky. To však nie je jediná odlišnosť. Ďalšia je viditeľná na prvý pohľad. Návrhy bytových domov č. 2 a 3 svojou architektúrou nenadväzujú na „jednotku“, ktorú projektoval mikulášsky ateliér Bálek architekti.

Aj to bolo predmetom vyše hodinovej diskusie v pléne, ktorá predchádzala odobreniu výstavby.

Architektúra 90. rokov vs. vec emócií?

Poslanci sa s vedením mesta zhodli na potrebe nájomných bytov. Časť poslancov však kriticky zhodnotila predložený architektonický návrh dvoch bytoviek. Padali aj ostrejšie prirovnania.

„Veľkou výhradou je absolútne nevhodná až tragická architektúra bytoviek, na ktorú som upozorňoval už niekoľkokrát. To, čo je na obrázkoch, je na zaplakanie. Dizajn bytoviek je na úrovni hlboko pred rokom 2000, čiže z minulého storočia. Ružomberok si môže dovoliť dobrú architektúru, lebo ju potrebuje,“ povedal Ján Kuráň (Za slušný Ružomberok), ktorého v názore na vzhľad bytoviek podporil aj klubový predseda. Tiež ho zasadil do rokov minulých.

„Architektúrou sa vraciame pred 90. roky. Takisto sa mi nepáči umiestnenie bytových domov, jeden je pri rieke Revúca, druhý v blízkosti komunikácie,“ zapojil sa do diskusie Ľubomír Kubáň (Za slušný Ružomberok).

„Treba myslieť na to, že je to nájomná bytovka. Na komisii výstavby bola diskusia ohľadne architektúry, ale sledujeme zreteľ, kde je potrebné vybudovať efektívnu stavbu, ktorá bude slúžiť za týmto účelom. Útvar hlavného architekta súhlasil počas územného aj stavebného konania,“ odpovedal predkladateľ materiálu Tomáš Mišovič. Dodal, že za tieto bytovky chcú platiť developeri súkromné peniaze. „Podľa môjho názoru to nie je škaredá architektúra, ale je to vec emócií.“

Na predrečníkov nadviazal aj poslanec Patrik Habo (nezávislý). Plavisko je podľa neho lukratívnou časťou mesta, ktorá by mala byť jeho výkladnou skriňou. Architektúra bytoviek má zodpovedať tomu, že sa nachádzajú v centre. „Celá architektúra je sovietskeho typu a patrí pred 90.roky,“ povedal s tým, že najskôr mali celé územie urbanizovať, zadefinovať si, ako má vyzerať a až následne sa púšťať do výstavby.

Poslanec Miroslav Kerdík (Za Slušný Ružomberok) vedeniu mesta vytkol, prečo nebralo do úvahy aj vyjadrenie ružomberského cechu architektov. „Architektonická kvalita predloženého návrhu bratislavskej spoločnosti je na prvý pohľad podpriemerná. Niektorí architekti vyjadrili výhrady, prečo mesto upúšťa od pôvodnej koncepcie a do súťaže nepozvalo architektov prvej bytovky, ktorí mohli ponúknuť výhodnejšiu cenu projektu a nadštandardnú kvalitu," hovorí vo svojom stanovisku pre RK Magazín ružomberský cech architektov.

V šuflíku mali štúdiu, tam aj ostane

Radnica pritom mala v rukách urbanistickú štúdiu celého areálu, ktorú si dala vypracovať ešte v roku 2019. Tvorcom je ateliér Bálek architekti, ktorý projektoval i prvú fázu výstavby.

Kým architektov prvej bytovky na Plavisku obstarávalo oddelenie mesta, v prípade ďalších dvoch bytových domov postupovala radnica inak. Vysúťažila si spoločnosť Carretera, ktorá za 6-tisíc eur pripravila tender na ďalšie dve fázy výstavby.

Zákazku na projekty oboch bytoviek získala na sklonku minulého roka bratislavská projekčná kancelária Stonehenge. V súťaži uspela spomedzi ďalších dvoch uchádzačov Visia a Adplan. Bálekovcov do druhej súťaže neprizvali.

Štúdia areálu tak ostala v šuflíku. Podľa ružomberského cechu architektov by bolo vhodnejšie, keby sa jej mesto pridržalo. „Riešenie, ktoré predložili architekti, považujeme na súčasné pomery plánovania a realizácie projektov v našom meste za nadštandardné a pre túto lokalitu prínosné," uviedol cech, pričom vyzdvihol dostatok zelene, podzemné parkovanie a jednotný architektonický výraz projektu.

Zaujímali sme sa, prečo sa mesto od spomínanej koncepcie odklonilo. Radnica toto rozhodnutie odôvodnila tak, že ak by podľa nej stavali aj ďalšie bytovky, finančne by to neutiahli.

„Stavebná dokumentácia, technické parametre a architektúra nájomných bytových domov č. 2 a 3 na ulici Plavisko je iná, ako pri bytovom dome č. 1. Je to z toho dôvodu, že nájomný bytový dom č. 1 nie je projektovaný ako nájomný bytový dom. To sa prejavilo aj na finančnej náročnosti vlastných zdrojov mesta. Postaviť takéto tri bytovky ako nájomné by nebolo vo finančných možnostiach mesta," reagovalo na naše otázky mesto prostredníctvom hovorcu Viktora Mydla.

„Preto bolo najvhodnejšie riešenie pripraviť novú dokumentáciu nájomných bytov tak, aby na to postačovali finančné možnosti mesta, spĺňali technické parametre a architektonicky plnili zadanie funkčného minimalizmu," dodal Mydlo.

Pridraháprvá bytovka

Faktom je, že obstarávacia cena bytoviek dva a tri je oproti prvej nižšia. Cenu bytového domu č. 2 predbežne stanovili na 2,8 milióna eur, tretieho na 2,79 milióna eur. Výstavbu oboch bytoviek chce

Vizualizácia z urbanistickej štúdie areálu na Plavisku od ateliéru Bálek architekti. Foto: MsÚ RK.

radnica zaplatiť z úveru Štátneho fondu rozvoja a bývania (ŠFRB), dotácie ministerstva dopravy a výstavby a z vlastných zdrojov. Druhý bytový dom by mestskú kasu stál 275-tisíc eur, „trojku“ by financovala vo výške 247-tisíc eur. Konečná suma bytoviek bude známa po verejnej súťaži.

O niečo vyššie cifry sú pri prvej bytovke na Plavisku. Michalovská spoločnosť Chemkostav ju postaví za 3,3 milióna eur. Pozoruhodné je, že víťazná cenová ponuka firmy sa takmer rovná obstarávacej cene, s ktorou šlo mesto do súťaže. Mesto tak súťažou neušetrilo, ako býva zvykom.

Počas uplynulého roka na to viackrát poukazovali mestskí poslanci, ktorí tvrdili, že stavba bytovky vyšla draho. Domnievali sa, že za vysokou sumou môžu byť aj okolnosti, za ktorých bola súťaž vyhlásená. „Ďalší problém bola aj hodnota prvej vysúťaženej bytovky, ktorá je na meter štvorcový prehnaná. Súťaž bola vypísaná v čase vianočného voľna, čo mohlo mať zásadný vplyv na tvorbu ceny stavby, keďže sa zúčastnili len dve stavebné firmy,“ píše zhodne cech.

Na túto bytovku sa radnica zatiaľ neúspešne pokúša získať úver. Kým ministerstvo dopravy dotáciu odkleplo, ŠFRB vlani žiadosť zamietol a radnica ju predkladá znova. Poslanci k téme zasadli v priebehu posledného vyše roka až päťkrát, keď sa menila výška jednotlivých zdrojov financovania. Podiel vlastných prostriedkov mesta sa navyšoval a raz znížil, až kým sa naposledy neustálil na hodnote 728-tisíc eur. Viceprimátor Ján Bednárik (KDH) na mimoriadnom zasadnutí pripustil, že ak im do septembra úver neschvália, medzi možnosťami bude aj odpredaj bytovky súkromnému developerovi formou verejnej súťaže.

Metóda „pokus-omyl“?

Poslancom sa nepozdávali nielen návrhy konkrétnych dvoch bytoviek. Ale celkovo spôsob, akým mesto pristupuje k výstavbe bytových domov.

Vizualizácia bytových domov č. 2 a 3 na Plavisku od projekčnej kancelárie Stonehenge.
Foto: MsÚ RK

„Súčasná situácia s výstavbou nájomných bytov v Ružomberku je žalostná. Výrazne zaostávame za celoslovenským priemerom, kde nás už predbiehajú aj okolité obce. Tie obce a mestá idú hlavne podľa nejakej koncepcie, najprv postavia jednu bytovku, potom idú na druhú a takýmto spôsobom výstavba napreduje,“ vzal si v pléne slovo poslanec Kerdík, pričom pripomenul, že za jeho 11-ročné pôsobenie v mestskom zastupiteľstve sa postavila až jedna nájomná bytovka pri plavárni. A aj to horko-ťažko.

„U nás ideme „pokus-omyl“. Niekomu niečo napadne, dá nejaký tip a tento tip sa neskôr pretaví do myšlienky, ktorá sa predostrie poslancom ako hotová vec,“ priamo pomenoval poslanec, v čom vidí problém.

Kontroval mu poslanec Vendelín Ružička (Klub primátora). „Pán poslanec Kerdík sa vyjadril, že náhodne sa zobudíme, náhodne si nájdeme nejaké miesto a ideme stavať bytovku. Nie je to pravda, pretože na základe požiadavky pána Zuberca dostal hlavný architekt úlohu vypracovať štúdiu, kde v Ružomberku máme voľné miesta a kde by sa mohli stavať obytné domy a na toto pán. Kerdík zabudol,“ reagoval Ružička.

Radnica v tomto volebnom období rozbehla projektové prípravy šiestich nájomných bytových domov. Spomínané tri na Plavisku, jednu v lokalite Cesta do tehelne, dve na prestupové bývanie v Rybárpoli. Zatiaľ sú na papieri, v rôznych fázach prípravy. Podľa slov viceprimátora Bednárika plánujú projekt bytovky v Baničnom spolu so stavebným povolením predať vo verejno-obchodnej súťaži.

Na to, či mestu chýba vytýkané koncepčné plánovanie výstavby bytových domov, sme sa pýtali aj cechu. „Mesto dlhodobo nedisponuje strategickými a zmysluplnými dokumentami k bytovej politike, ktorých by sa pridržalo a vedeli by mu pomôcť rozvíjať sa.”

Autorka: Nikola Marhefková

Internát Strednej odbornej školy polytechnickej ku koncu augusta zrušia

Dôvodom je nezáujem študentov o ubytovanie. Už od minulého školského roka má internát pozastavenú činnosť.

Ku koncu augusta zrušia Školský internát Strednej odbornej školy polytechnickej. O vyradenie internátu zo siete škôl požiadal žilinský samosprávny kraj ako jeho zriaďovateľ.

Rezort školstva tejto žiadosti začiatkom roka vyhovel. V apríli zrušenie internátu na Sládkovičovej ulici ešte formálne schválili krajskí poslanci.

Takmer žiadni ubytovaní študenti

Dôvodom tohto rozhodnutia bol podľa zriaďovateľa nezáujem žiakov o ubytovanie. Svoje služby internát prakticky neposkytuje ani v súčasnosti. Od vlaňajšieho školského roka má pozastavenú činnosť.

„Školský internát už neplní funkciu školského zariadenia, nezabezpečuje výchovno-vzdelávaciu činnosť, ubytovanie a stravovanie pre žiakov stredných škôl a od školského roka 2019/2020 má pozastavenú činnosť pre nezáujem žiakov o ubytovanie," uvádza sa v oficiálnom v rozhodnutí.

Po vyradení Školského internátu bude ubytovanie pre žiakov Strednej odbornej školy polytechnickej zabezpečovať Školský internát Spojenej školy, ktorý sa nachádza na Námestí Andreja Hlinku.

Ďalšie využitie priestorov zatiaľ neznáme

Slabý záujem o ubytovacie služby potvrdzuje aj samotná škola. V posledných rokoch bol zaplnený len zlomok kapacity.

„Kapacita je približne 50 miest na dvoch poschodiach. O ubytovanie nie je v podstate žiaden záujem. Väčšinu žiakov máme z blízkeho okolia," uviedla pre RK Magazín riaditeľka školy Anna Kyseľová.

Služby iného internátu budú potrebovať traja, maximálne piati ich žiaci. Svoje urobila tento rok aj dištančná forma vyučovania, ktorá viac-menej vylúčila potrebu žiakov ubytovať sa.

Kým mali v škole futbalové triedy, boli na internáte ubytovaní ich žiaci. Istý čas prenajímali internát aj robotníkom. Nebolo to však ideálne riešenie. Internát je súčasťou budovy strednej školy a jedným vchodom sa vstupuje zároveň do školy aj do internátu.

„Nebolo to pre nás vyhovujúce, naši žiaci chodili pomedzi robotníkov," pomenovala problém Kyseľová.

Priestory školského internátu sú zatvorené, o ich ďalšom využití sa zatiaľ neuvažuje. „Mali sme rekonštrukciu dielní, tie sú dané do prevádzky. Priestory internátu nie sú v súčasnosti potrebné," vysvetľuje Kyseľová.

Ak by v budúcnosti mali internát opätovne otvoriť pre študentov, bude podľa riaditeľky potrebné ho nanovo vybaviť, aktuálne je tam staré zariadenie, ktoré dosluhuje. Ťažko si predstavujú aj ubytovanie mimo okruh ich žiakov, práve skrz spoločný vchod.

„Ak by sme aj chceli pre niekoho poskytovať ubytovanie, nevýhodou je jeden vchod, ktorý slúži aj pre žiakov našej školy. Pre cudzích by to bolo nevyhovujúce," uzatvorila Kyseľová.

Autorka: Nikola Marhefková

Stručne

Vojenskú nemocnicu dočasne povedie doterajší prednosta kliniky neurochirurgie Róbert Rusnák. Do funkcie ho vymenovali začiatkom júna na dobu určitú, až do vymenovania nového riaditeľa, ktorý vzíde z výberového konania. Rusnák na poste vystrieda povereného riaditeľa Tomáša Sieberta. Dočasný riaditeľ pôsobí v ÚVN takmer 25 rokov, s výnimkou 2 rokov, počas ktorých šéfoval banskobystrickej Fakultnej nemocnici F. D. Roosevelta.

V lokalite Malinô Brdo vyhlásia stavebnú uzáveru. Radnica tu pripravuje obstaranie územného plánu zóny. Uzávera potrvá do schválenia územného plánu zóny, maximálne do piatich rokov od jej vyhlásenia. Počas toto obdobia bude stavebná činnosť na území zakázaná alebo obmedzená. Na udržiavacie práce sa nevzťahuje.

Novým trénerom A mužstva MFK Ružomberok sa stal Peter Struhár. Jeho asistentom bude Peter Tomko. Struhár bol v sezóne 2019/20 asistentom trénera v ružomberskej rezerve, Tomko v predchádzajúcej sezóne zastával funkciu športového riaditeľa mládeže. Tréneri nahrádzajú odchádzajúcich Jána Haspru a Mareka Saparu.

Mesto spustilo predaj zberateľskej nulovej eurobankovky v motívom vlkolínskych dreveničiek a vrchu Sidorovo. Sériu vytlačili v 10-tisícovom náklade, počas prvého víkendu ich predali 3620. Suvenírový kúsok sa dá kúpiť za tri eurá v Informačnom centre Ružomberok a na eshope. Slovenskú edíciu suvenírových bankoviek vlani rozšírila bankovka s vyobrazeným ski parkom Malinô Brdo.

Od septembra pribudne v jedálničkoch mestských základných a materských škôl aj bezlepková a bezlaktózová strava. Mesto tak reaguje na rastúci počet detí s intoleranciami a potravinovými diétami. Cena za špeciálnu stravu bude o niečo vyššia, v škôlkach bude obed a desiata stáť 1,75 eur, na prvom stupni 1,38 eur, na druhom 1,48 eur. Záujem o upravenú stravu je potrebné vopred nahlásiť.

Diaľničný úsek Hubová – Ivachnová sprejazdnia podľa ministra dopravy Andreja Doležala do konca roka 2023. V tuneli Čebrať chýba podľa jeho slov posledných približne 400 metrov prerazenia, aktuálne čakajú na stavebn povlenie na razenie zo západného portálu.

Vedenie vojenskej nemocnice v Ružomberku dočasne zakázalo návštevy na Klinike vnútorného lekárstva. Dôvodom je nedodržiavanie protiepidemických opatrení zo strany návštevníkov. Zákaz platí od 3. júna do odvolania.

Prezident Mondi SCP Bernhard Peschek sa rozhodol ukončiť svoje pôsobenie v papierňach. Koncom októbra z odstúpi z funkcie a zároveň odchádza z celej skupiny Mondi. Na post riaditeľa nastúpil pred šiestimi rokmi, manažérske pozície v spoločnosti zastával 13 rokov. Papierne už hľadajú nového nástupcu.

Začiatkom júna sprejazdnili pešiu zónu pre cyklistov. Dosiaľ mohli ulicami Podhora a Mostová prechádzať iba vo vyhradených hodinách. Otvorená pre ľudí na bicykloch bude na skúšobné tri mesiace, po ktorch radnica rozhodne, či bude zmena trvalá. Viac si prečítate v téme aktuálneho čísla.

Obecné zastupiteľstvo v Liptovskej Teplej rozhodovalo o netradičnej žiadosti o chov mačkovitej šelmy – rysa karakala. Poslanci napokon občanovi nevyhoveli. Najmä z bezpečnostných dôvodov .V prípade úteku hrozia byvateľom zranenia, problémový by bol i odchyt zvieraťa kvôli nedostupnej odchytovej služby v oblasti. Podobnú žiadosť zamietli aj v Liptovskom Mikuláši.

MFK Ružomberok posilní 23-ročný obranca Lukáš Fabiš z Nitry. Bývalý slovenský reprezentant do 21 rokov by mal nahradiť na poste stopéra Mateja Čurmu, ktorý z Ružomberka odchádza.

Ružomberkom bajkom

V meste vznikla iniciatíva, ktorá chce kvalitnejší a zdravší život pre Ružomberčanov. Jedným z riešení bude aj to, že sa budú môcť bezpečne pohybovať po meste inak ako len autom. Jedno z opatrení sa im už aj podarilo presadiť.

Nikola Marhefková Jaroslav Moravčík

Posúrite synátora, nech sa poponáhľa. Treba vyraziť, aby ste stihli vyučovanie. Počas toho, ako si zaväzuje šnúrky, si spomeniete, ako ste kedysi praktizovali mama a „papataxi“. Už ste od toho upustili a vyše polroka odprevádzate svoju ratolesť tých 800 metrov pešo. A prospieva to obom. Nezvádzate teritoriálne boje pred školou, kde obe strany cesty lemujú autá a nemusíte tak striehnuť na moment, kedy vystrčiť ešte polozaspaté dieťa z dverí tak, aby ho nezrazilo auto. Možno ďalší rodič, ktorý potrebuje dopraviť svojho potomka za vzdelaním. Vaše staršie dieťa sa už medzitým vybralo samo, dnes volilo MHD.

Po ceste kývnete na bývalého kolegu na bicykli, ktorý vyráža z nočnej smeny. S vďačnosťou pritom vítate novovybudovanú cyklotrasu, ktorá podľa očakávaní zlákala ľudí. Vrátane vašej mamy. Tá ňou neohrozene brázdi cestu smerom do Kauflandu, kde si spokojne vybaví nákup. Doteraz vyznačený pruh bol síce fajn, no odľahne vám, že ju už nemôže ohrozovať rýchly vodič, ktorý si na cestách praktizuje ružomberskú verziu rýchlo a zbesilo.

Aj takto môže vyzerať výrez reality z mesta, v ktorom sa rozvíja cyklodoprava a mikromobilita. Usilujú sa o to aj v Ružomberku.

Ako sa pohybujete po meste?

Majú jasný cieľ. Lepší život v meste. Ak to rozmeníme na drobné, zdravší, ekologickejší aj pokojnejší.

Spôsob, ako to dosiahnuť, je podľa občianskej iniciatívy Ružomberkom bajkom to, keď sa budeme môcť v meste pohybovať rýchlo a bezpečne aj inak ako autom. Bicyklom, kolobežkou, ale aj „pešibusom“ či mestskou autobusou dopravou.

Môže k tomu prispieť každý. A vôbec pritom nemusí prechovávať hlboké city k cyklistike. Stačí, ak začneme vnímať bicykel ako dopravný prostriedok, ktorý slúži na presun z bodu A do bodu B. V zásade platí, že je vhodné naň nasadnúť pri kratších vzdialenostiach. Do práce, školy, na nákup či vybavovačky do mesta.

Iniciatíva vo svojich videách búra aj predsudky voči cyklodoprave. Zaužívali pritom frázu “Nebuď ako Laco”.
Foto: Jaroslav Moravčík

„Ide o to, aby sme začali nad svojimi cestami premýšľať. Vyhodnotili si dĺžku trasy a zvážili, či je efektívnejšie a ekonomickejšie sadnúť na bicykel, kolobežku alebo do auta,“ vysvetľuje pre naše noviny Miroslav Klíma, ktorý je súčasťou projektu Ružomberkom bajkom. Dodáva, že nebojujú proti autám. Smerodajné je povedať si, kedy sa ich oplatí naštartovať.

Ak by sa to v meste uchytilo, prínos by mal nielen jednotlivec, ale aj celá spoločnosť. „Mikromobilita a aktívna doprava riešia veľmi veľa problémov. Potvrdzujú to výskumy a štúdie z rôznych krajín najmä západnej Európy. Priaznivý dopad je zaznamenaný na zdravie obyvateľov, životné prostredie, v podobe čistejšieho vzduchu, zníženia prašnosti. Aktívna mobilita pozitívne vplýva na každého človeka,“ pokračuje Klíma, ktorý za projektom stojí spolu s Liptovským cyklistickým spolkom a tvorcami portálu ruzomberok.bike. S Michalom Kudličkom, Ladislavom Matejom aj Romanom Hruškom.

Potrebná bude aj zmena zakoreneného nastavenia. Ešte pretrváva mentalita, podľa ktorej vlastníctvo automobilu prezentuje spoločenský status jedinca. Zatiaľ čo na ľudí prepravujúcich sa v MHD či na bicykli sa hľadí s latentným dešpektom.

Cyklotrasy nie sú, radnica obstará koncepciu

Na jednej strane sú ľudia, ktorí môžu zmeniť spôsob dopravy a na kratších trasách presedlať zo štyroch kolies na dve. Na druhej strane je samospráva, ktorá má na to vytvoriť infraštruktúru. Tá v Ružomberku dosiaľ chýba. Cyklotrasy sú zatiaľ čiarkami zakreslenými v územnom pláne či projektoch, veľkú prácu v príprave odviedol aj Útvar hlavného architekta. No v realite nie je vybudovaný ani meter.

Už vlani počas európskeho týždňa mobility usporiadal Liptovský cyklistický spolok cykloprejazd mestom, v rámci ktorého sa snažili nadviazať dialóg s radnicou a poukázať na to, že v meste nie sú dobré podmienky na pohyb na bicykli a akomkoľvek dopravnom prostriedku mimo auta. Podľa vlastných slov tak zodvihli „čierneho Petra“ a začali sa v téme angažovať. A karta sa aj obrátila, tento rok sa im podarilo naštartovať procesy. V spolupráci s radnicou vytvorili pracovnú skupinu, ktorá bude mať tému na starosti. Obsadili ju skúsenými ľuďmi z fachu, z oblasti mestského plánovania, Vavrincom Kenderom, Otom Nováčkom či Lindou Duchovnou, architektom Pavlom Šrankotom, prítomný bol z inšpektorátu aj Tomáš Mišovič.

Majú už aj načrtnutý postup. Ak sa chce mesto pohnúť, prv než začne stavať, potrebuje plán. Určenú kostrovú sieť cyklotrás, teda spojenie miest, kde obyvatelia bývajú, s miestami, kam sa potrebujú dostať. Zamestnanie, škola, centrum mesta, úrady, obchody či stanice. A následne mať v rukách strategický plán, ktorý bude riešiť i prioritizáciu a implementáciu projektov. Teda ako a kde začať. To môže mať radnica v podobe koncepcie rozvoja cyklodopravy. Práve vďaka apelovaniu občianskej iniciatívy bude vedenie mesta koncepciu obstarávať. V rozpočte na ňu vyčlenili 7500 eur, ktoré už schválilo aj mestské zastupiteľstvo. Podľa vyjadrenia viceprimátora Jána Bednárika pre MTR, pod ktorého agenda spadá, by mala byť koncepcia hotová do konca tohto roka.

Budovanie cyklotrás bude stáť peniaze, no radnica pri tom nemusí siahnuť len do vlastnej kasy. Mestu sa naskytá príležitosť vo veľkom financovať infraštruktúru z externých zdrojov. Ružomberok patrí k miestam, ktoré sú oprávnené čerpať prostriedky na cyklodopravu z európskeho Plánu obnovy a odolnosti. Má relatívne vysoké šance financie získať, potrebné je dať si záležať na žiadosti. Nutné budú teda vstupné investície na projekty cyklodopravnej infraštruktúry. Bez nich to nepôjde, hovorí aj Cyklokoalícia.

Bicykel či kolobežka je vhodným dopravným prostriedkom na kratšie vzdialenosti do práce, školy, obchodov či len tak do mesta na zmrzku.
Foto: Jaroslav Moravčík

Samospráva verejne deklarovala záujem podporovať ekologické formy dopravy. To, či to kompetentní nazaj myslia naozaj vážne a neostanú len pri pekných slovách, si vie verejnosť odkontrolovať. Tvorcovia českého podcastu Urban Caast, ktorý je venovaný aj mestskej mobilite, hovoria, že sa stačí pozrieť do rozpočtu, či sú na spomínané ciele vyčlenené financie.

Hlavne bezpečne

Kým začnú pribúdať cyklotrasy, nejaký čas to potrvá. Koncepcia aj budovanie infraštruktúry je vytrvalostný beh, na dlhšiu trať. Sú tu však aj „šprintérske riešenia“. Rýchle, dočasné a relatívne lacné. Jedným z nich je snaha o to, aby samospráva na hlavných ťahoch cez mesto vyznačila dočasné vodorovné cykloznačenia. Uvažuje sa napr. o Klačne, Makovického či Plavisku. Jazdiť tadiaľto na bajku či kolobežke je možné i teraz, no týmto spôsobom môžu aj šoféri viac vnímať, že nie sú na ceste sami. Ďalší z návrhov sa iniciatíve podaril presadiť, no nepredbiehajme.

Prívlastok „dočasné“ riešenie má však svoje opodstatnenie. Čiaru si budú pochvaľovať tí, ktorí jazdia už teraz, budú radi, že ich vodiči registrujú. No cieľom je vybudovať takú infraštruktúru, ktorú budú používať ľudia, ktorí by aj sadli na bicykel, no strach im to zatiaľ nedovolí.

„Musíme vytvoriť také podmienky, aby sme oslovili aj človeka, ktorý si nie je istý na bicykli, nemá odjazdené 10-tisíc kilometrov ročne, robí preňho problém prejsť kanál či obrubník a schádza z bicykla,“ vysvetľuje Klíma s tým, že infraštruktúra musí byť predovšetkým bezpečná.

A to predpokladá budovanie cyklotrás. I Cyklokoalícia vo svojom manuáli píše, že z hľadiska bezpečnosti je najoptimálnejšie oddeliť cyklodopravu od motorovej. Najpriaznivejšie by teda bolo, ak by sa mohli ľudia na bicykloch či kolobežkách presúvať po samostatných chodníkoch. Bežne sa budujú

aj cyklopruhy, ktoré sú súčasťou existujúcej vozovky, zmysel však majú najmä v uliciach s nižšou premávkou či zníženou maximálne povolenou rýchlosťou, vyplýva zo spomínaného dokumentu. Je totiž rozdiel jazdiť ako bicyklista po ceste, na ktorej je povolená tridsiatka, oproti úsekom, kde prefŕčia autá aj 50-tkou či 70-tkou. Vystížne to pomenovali v Urban Caaste, keď parafrázovali britský prístup, „Farba nie je infraštruktúra."

Dôraz na bezpečnosť sa ukazuje ako potrebný aj s ohľadom na slovenské reálie. Dodnes nie sú v našej legislatíve ukotvené podmienky obiehania cyklistov. Na chýbajúci zákon, ale aj bezohľadnosť niektorých vodičov doplácajú cyklisti, ktorí končia pod kolesami áut. Naposledy pri zrážke s automobilom zahynul slovenský reprezentant Adrián Babič, ktorému vodič auta pri predbiehaní nedal prednosť.

Nebuď ako Laco!

Ľudia stojaci za projektom Ružomberkom bajkom sa pustili aj do osvetovej činnosti. Sú aktívni na sociálnych sieťach, kde informujú, dávajú príklady miest. Internety tiež valcujú videosériou, ktorú možno neoficiálne nazvať Nebuď ako Laco! S nadhľadom a vtipom v nich vyvracajú predsudky spojené s cyklodopravou a mikromobilitou.

Vystupuje v nich Ladislav Matej, ktorý stelesňuje mýty a predsudky voči cyklodoprave. Čoby archetyp, s charakteristickým rúškom a prístupom, ako sa to nedá. Videá zároveň ukazujú, že každý by mal mať aj „svojho Mira", ktorý usmerní a ukáže, ako sa to, naopak, dá.

Svojmu parťákovi už vysvetlil, že kopce nie sú žiadnou prekážkou pre elektrobicykle, že sa dá pohodlne a rýchlo vybrať na nákup do Kauflandu aj na bicykli (a ešte tam aj doraziť o minútku skôr, ako kolega v aute) a že ako výhovorka neobstojí ani zlé počasie.

O ďalších faktoch oboznámili aj nás. Ku krajinám s pravdepodobne najvyššou úrovňou mikromobility už akosi podvedome priradíme Holandsko či Dánsko. No nebolo tomu tak odjakživa a aj oni si museli prejsť prerodom. „Aj u nich to začalo problémami s autami. V 70. rokoch boli v obdobnej situácii, bojovali so zápchami, znečisteným ovzduším, pod kolesami áut končilo veľmi veľa detí," načrtáva Miroslav Klíma situáciu, ktorá predchádzala tlaku verejnosti, ktorá poukazovala na neúnosnosť situácie a potrebu nájsť riešenia.

Na pešej zóne aj na bicykli

Aktivity inciatívy už priniesli prvé výsledky. Jeden z ich návrhov prešiel. Začiatkom júna otvorila radnica pešiu zónu aj pre ľudí na bicykloch. Dosiaľ mohli Mostovou a Podhorou prechádzať iba vo vyhradenom čase. Radnica po dobe skúšobných troch mesiacov vyhodnotí, či sa zmena stane trvalou.

Ružomberská pešia zóna je priúzka a nie je na nej možné vyznačiť cyklopruh v súlade s platnou vyhláškou. Pravidlom je tak vzájomný rešpekt a ohľaduplnosť. Bol to diskutovaný krok. Kým niektorí vítali, že Ružomberok sa konečne zaradí medzi mestá 21. storočia, časť obyvateľov vyjadrovala výhrady. Iným povolenie vjazdu ako takého neprekážalo, mali však pochybnosti, či chýbajúci pruh a pravidlá nebudú predstavovať problém.

O stanovisko sme v tejto veci požiadali Cyklokoalíciu. Tá potvrdila, že na pešej zóne môžu cyklisti a chodci koexistovať aj bez vyčleneného jazdného prudu. Dokonca je to v mestách štandardom. „Povolenie vjazdu cyklistov na pešiu zónu je celkom bežným riešením v mestách na Slovensku aj v zahraničí. Tento krok mesta určite vítame a nepredpokladáme žiadne výrazné problémy. V prípadoch, kedy to šírkové pomery umožňujú a intenzity cyklistov vyžadujú, je vyznačenie pruhov pre cyklistov vhodným krokom, vo všeobecnosti ale ide skôr o ojedinelé riešenie. Pešia zóna v Ružomberku svojím charakterom pruhy pre cyklistov skôr nepotrebuje," zhodnotil túto problematiku pre RK Magazín prezident Cyklokoalície Dan Kollár.

Nie je potrebné určovať ďalšie podmienky jazdy. Tie stanovuje zákon a, ľudovo povedané, zdravý rozum. Platí, že cyklista je na pešej zóne povinný dbať na zvýšenú ohľaduplnosť voči chodcom, „v praxi žiadne ďalšie podmienky nie sú nutné," doplnil.

Sú však kroky, ku ktorým radnica môže pristúpiť a zlepšiť situáciu pre peších aj ľudí na bicykloch. Na pešej zóne sú totiž iné elementy, ktoré ich ohrozujú viac, ako oni seba navzájom. „V prvom rade je to dôraznejšia kontrola vjazdu automobilov na pešiu zónu mimo hodín vyhradených pre zásobovanie. Najvhodnejším riešením je nainštalovať na vjazdy automatické vysúvacie stĺpiky, ako je bežnou praxou aj v ďalších slovenských mestách. Práve automobily tvoria pre chodcov aj cyklistov na pešej zóne najväčšie riziko. Ďalej je potrebné vytvoriť v meste komfortné a bezpečené cyklotrasy, ktoré budú alternatívou jazdy po pešej zóne a budú využívané pre cesty, ktoré nemajú cieľ priamo v pešej zóne," uzatvára Dan Kollár.

Nikdy som pred novinármi nezatvoril dvere

Rozprávali sme sa s 32-ročným Martinom Buznom, ktorý pochádza z Trstenej, no 11 rokov žije v Ružomberku. Od strednej školy ho to ťahalo k vzťahom s verejnosťou (anglicky public relations alebo PR), napokon svoje skúsenosti zúročil a dnes pracuje ako referent komunikácie s médiami a protokolom na radnici v Dolnom Kubíne.

Anna Zábojníková Jakub Krška

Ak sa mladý človek rozhodne prísť do Ružomberka, dôvodom je najčastejšie štúdium na Katolíckej univerzite. Bolo to tak aj vo vašom prípade?

Bolo to presne tak. V roku 2010 som začal študovať žurnalistiku a žijem tu doteraz.

Prečo práve tento odbor?

Na strednej odbornej škole v Žiline som študoval fotografiu. Dá sa povedať, že už vtedy som trochu „pričuchol" k žurnalistike už ako fotograf alebo človek, ktorý chcel byť v tom čase niekto, kto sa bude venovať PR. Vtedy som tomu ešte nerozumel, potreboval som túto oblasť študovať a zistiť, aby som vedel, čo novinári chcú a napokon mi štúdium aj ukázalo smer.

Čím si vás PR získalo?

Čaro toho celého spočíva aj v tom, že som akoby tieňom ľudí. Najkrajšie je to, že aj keď organizujete nejaké podujatie, tak niekedy 70, niekedy 99 percent vecí zariadite vy. Večer si pozriete reportáž a vidíte „tvár" podujatia v médiách, nikto však netuší, kto je za tým všetkým. Ale je to v poriadku, je to naša práca.

Referent komunikácie s médiami a protokolom na radnici v Dolnom Kubíne.
Foto: Jakub Krška

Každý deň je iný, nemáte stereotypnú prácu. Oblasti PR som sa venoval aj popri vysokej škole a venujem sa tomu doteraz.

Určite vás to naučilo aj komunikovať, spoznali ste mnoho ľudí, získali skúsenosti, otvorilo vám to dvere.

Ak by som sa s vami stretol niekoľko rokov dozadu, možno keď som mal 16 rokov, nedostali by ste zo mňa ani slovo. Bol som skôr utiahnutý. Zlomový moment prišiel v rokoch 2006-2007.

Čo sa vtedy stalo?

Zúčastnil som sa súťaže Abilympiáda. Ide o prehliadku pracovných schopností a zručností zdravotne postihnutých ľudí, ktorej cieľom je ukázať zdravej populácii, že aj hendikepovaný človek môže byť rovnocenným partnerom pri vykonávaní pracovnej činnosti. Ja som súťažil v reportážnej fotografii. Bol to taký zvláštny moment, pretože ja nerád súťažím a porovnávam sa s ľuďmi. Vo vnútri som bojoval s tým, či budem dosť dobrý, či budem mať dostatok nápadov a predvediem naozaj všetko, čo som sa v škole a v praxi naučil. Súťaž som vyhral a to mi zabezpečilo postup na celosvetovú Abilympiádu v Japonsku v roku 2007. Vtedy sa začal meniť môj život. Na reprezentáciu však bolo potrebných 150-tisíc slovenských korún, ktoré som, samozrejme, nemal. Vtedy si uvedomíte, že úspechy striedajú problémy. Tie nás však učia nič nedostať zadarmo, úspech si vydobyť, ukázať, čo v nás naozaj je.

Naznačili ste zlomový moment, predpokladám, že sa vám peniaze podarilo získať.

Ak niekto hovorí, že osud alebo šťastie človeka sa nedá zmeniť, usmerniť, nemá pravdu. Netreba prestať snívať a kráčať za svojím snom. Raz som si šiel po večeru do školskej jedálne. Okrem seba som ju bral aj svojím kamarátom, ktorí boli na vozíku. Keď som čakal na to, kým mi vydajú večeru, prišla dievčina, ktorá si tiež prišla po večeru. Tak som tety kuchárky poprosil, nech nachystajú večeru jej ako prvej, že počkám. Ponuku prijala. Zaprial som jej ešte dobrú chuť. Vzala si večeru a sadla si do jedálne. Vtedy som mal nafotiť portrét zaujímavého človeka do školy a ona ním bola. S maličkou dušou som za ňou šiel, či ju môžem odfotografovať a ona súhlasila. Začali sme sa rozprávať a stretávať. Vďaka nej a možno aj kvôli tomu, že som bol milý a zdvorilý sa mi podarilo cez firmu, kde pracovala jej mamina získať 60-tisíc slovenských korún, teda sumu na letenku do Japonska. Sen, ktorý bol na začiatku nedosiahnuteľný, sa mi razom priblížil. Ešte vďaka autorským výstavám a srdečnosti dobrých ľudí sme zhromaždili dovedna 150-tisíc korún, za ktoré som financoval pobyt v Japonsku. Skúsenosti z celosvetového finále Abilympiády boli skutočne nezabudnuteľné. Po návrate z celosvetovej abilympiády som si uvedomil, že som práve tejto súťaži dlžný to, ako mi zmenila život, tak som začal robiť PR manažéra tejto súťaže. Rozprával som o súťaži, o svojom živote, zdravotnom stave. Aj týmto som chcel ukázať ľuďom, že posledné, čím človek naozaj a definitívne udusí plamienok nádeje v sebe, je to, že sa začne ľutovať a prestane ísť za svojimi snami. To boli moje úplne prvé začiatky s PR.

Abilympiáda vám zrejme prirástla k srdcu.

Áno. V roku 2011 som už letel na túto súťaž do Južnej Kórey ako PR manažér slovenskej abilympijskej asociácie. Zastupoval som celú slovenskú reprezentáciu. Komunikoval som nielen so slovenskými, ale aj zahraničnými médiami. Okrem

toho som aj súťažil vo fotografii, dokonca som sa v reportážnej fotografii umiestnil na štvrtom mieste. V roku 2014 sme leteli do Francúzska, kde som získal medailu za najlepšieho súťažiaceho zo Slovenska. Na takomto podujatí je zaujímavé najmä to, že zistíte, že problémy, ktoré riešite, nie sú skutočnými problémami. Ľudia, ktorých som tam stretol, neboli sklamaní, stále sa usmievali a užívali si život naplno. Slepá dievčina, ktorá paličkuje, bezruký mladík, ktorí maľuje či muž, ktorý bez nôh skladal bicykel... Nemožné? Možno nie rovno zvyčajné, ale nie nemožné. Niekto si povie, nemožné a ešte aby súťaž vyhral? Stalo sa. Aj vďaka tomu som sa naučil, že život je bohatý na príležitosti a radostné okamihy, len ich treba vnímať.

Mnoho miestnych vás ale pozná aj z organizovania ružomberských podujatí.

Po abilympiáde prišla napríklad aj ponuka byť PR manažérom MBK Ružomberok, kde som napokon strávil dve sezóny. Riešim aj súťaž v spoločenských tancoch, ktorá má v tomto meste už neodmysliteľné zastúpenie pod názvom Ružomberok open v tanečnom športe. Pracoval som ako marketingový manažér v Súkromnej základnej umeleckej škole Jánoš, no popritom som robil aj v Bratislave. Okrem toho som pomáhal s propagáciou dokumentárneho filmu 22 hláv, ktorý natočili dvaja talentovaní Ružomberčania Jakub Krška a Matúš Demko.

V súčasnosti by sme vás najčastejšie stretli na radnici v Dolnom Kubíne, kde pracujete ako referent komunikácie s médiami a protokolom. Ako ste sa na takúto pozíciu dostali?

Po práci v súkromnej sfére som sa chcel posunúť ďalej. Umelecká škola pre mňa bola dobrým prostriedkom na skúsenosti a rast. Už v tom období som si všímal médiá. Spozoroval som, že Dolný Kubín ako mesto nekomunikuje s verejnosťou strategicky a profesionálne. Rozhodol som sa, že napíšem žiadosť na mestský úrad s otázkou, či nepotrebujú človeka, ktorý by im pomohol.

Martin Buzna
Foto: Jakub Krška

Kedy to bolo?

Približne pred štyrmi rokmi, v roku 2017.

Bol to teda posledný rok primátora Romana Matejova a zároveň už pracujete tretí rok na radnici, kde šéfuje primátor Ján Prílepok.

Áno. Bolo to zaujímavé, pretože som ani nevedel, do čoho idem. Samospráva má zaužívané pravidlá a zrazu prišiel človek, ktorý pracoval v súkromnom sektore, navyše mladý, ktorý inak vníma veci. Výhodou bolo, že mám skúsenosti zo žurnalistiky, vedel som, čo chcem robiť, aby bola komunikácia lepšia. Každý človek však zistí, že počas splnenia sna prichádzajú prekážky. Prvé mesiace som chodil domov frustrovaný. Narážal som na rôzne problémy a nepochopenie toho, že je táto pozícia pre samosprávu potrebná. Pri jednom aj pri druhom primátorovi bolo kľúčové, že rešpektujú dve zásady, ktoré mám, a to je dôvera a odovzdávanie si informácií. Ak toto nefunguje, tak to môžem zabaliť a odísť.

A fungovala pri oboch primátoroch?

Pri oboch.

Spozorovali ste v práci nejaký rozdiel, niečo, čo bolo pri každom primátorovi iné?

Práca bola iná pri každom. Na začiatku som bol len elév, pri druhom primátorovi som už mal nejaké skúsenosti a vedel som, čo chcem. Tiež bola výhoda, že terajší primátor viac rozumie tejto oblasti. A čo je rozdiel, dnes sa okrem PR a mediálnej sféry venujem aj protokolu, počas prvého roka na radnici som to nerobil. Protokolárne veci sú dôležité najmä pri rôznych návštevách politikov, veľvyslancov, významných osobností či pri oceneniach a prijatiach. Dávam pozor, aby všetko prebiehalo podľa stanoveného harmonogramu, aby nevznikol faux pas, čo sa tiež stáva. Keďže aktérmi protokolu sú ľudia a ľudský faktor vie niekedy zlyhať. Aj kvôli stresu sa napríklad stávajú chyby. Dôležité je preto byť prirodzený, slušný a snažiť sa pozorovať, čo sa deje. Snažím sa preto robiť taký rozsiahly „minútovník," alebo scenár, kde je presne vyšpecifikované, aký je program, s miestami i časmi, kto čo má na starosti či na čo sa má dávať pozor.

Vnímate svoju prácu tak, že obraňujete mesto?

Ak prácu robíte dobre, vidíte často aj tam, kde občania nie. Do zákulisia. Viete, akú námahu, čas a peniaze potrebujú niektoré projekty. Čo za nimi stojí. Prirodzene, niekedy nezodpovedajú úplne predstavám širokej verejnosti. Veď každý ma na vec iný názor, každý potrebuje niečo iné, čo je normálne. Našou úlohou je ale vysvetľovať, informovať. Zabezpečiť, aby sa všetky dôležité informácie k verejnosti dostali. Konštruktívna kritika posúva vpred, zlepšuje veci. Ale úprimne, koľko jej naozaj je? Niekedy mám z internetových fór a komentárov dojem, že všetko je zlé, každý by to vedel lepšie. No máme aj skúsenosť s tým, že ľudia sami bránia prácu úradu a primátora. Vidieť, že o veciach vedia a preto napíšu aj verejne, čo si myslia. To je pozitívne a to, samozrejme, poteší.

Martin Buzna
Foto: Jakub Krška

Už ste okrajovo naznačili, čo je náplňou vašej práce, čo všetko teda máte na starosti?

Som akýmsi mostom medzi mestom a verejnosťou či médiami. V náplni práce mám tiež protokol, fotenie a grafiku. Najdôležitejšie je, aby sme ľuďom komunikovali všetky dôležité veci a hlavne včas. Napríklad, keď sme museli na nábreží Oravy vyrúbať 11 stromov z dôvodu ich prestarnutia, rozhodli sme sa túto negatívnu tému ešte pred samotným pílením vysvetliť a odkomunikovať verejnosti. Zvolali sme zástupcov médií, aby verejnosti vysvetlili, prečo sme k takémuto kroku pristúpili. Podložili sme to faktami, ktoré zistili odborníci po preskúmaní zdravotného stavu stromov. Samozrejmosťou bola náhradná výsadba za vyrúbané stromy. Rovnakú situácie sme riešili pri organizovaní testovania, kde sme Kubínčanov informovali o počte a umiestnení konkrétnych testovacích miestností tak, aby dlho nečakali.

Prostredníctvom čoho to viete urobiť?

Mesto má svoju oficiálnu stránku, no dôležité sú aj sociálne siete. Komunikujeme aj cez Facebook a Instagram. Okrem toho využívame aj tlačové správy, komunikáciu s médiami či odpovede na ich otázky. Veľmi dôležitou zložkou je aj naša mestská televízia, ktorá informuje našich obyvateľov. Sociálne siete má prioritne na starosti kolegyňa. Ja robím ešte grafiku a fotografie. Je to pracovný kolotoč, štandardne sú najťažšie pondelky a piatky. V pondelok sa plánuje, čo sa bude robiť celý pracovný týždeň a aké témy sa budú komunikovať a v piatky majú regionálne média uzávierky.

Nie ste hovorca, ale referent komunikácie s médiami a protokolom. Prečo?

Mesto ako Dolný Kubín ani jeho primátor nepotrebujú mať hovorcu. Hlavou mesta je primátor, je skvelý respondent a vie si veci odkomunikovať. Nebojí sa postaviť pred média aj keď sú negatívne témy. Čo však potrebuje, je človek, ktorý to celé zmanažuje a zabezpečí potrebné informácie, aby sa mohol postaviť pred novinárov. Ľudia väčšinou vnímajú to, že hovorca je ten, kto sa ukazuje za mesto a komunikuje. Nie je to pravda. Pre mňa je ukázať sa v médiách len čerešnička na torte, kľúčová je práca, ktorá stojí za tým všetkým a ktorú ani nevidieť. Napríklad, keď som posunul novinárom informáciu, že samospráva vysadila šetrným spôsobom za dva roky viac ako 43-tisíc cibuľovín v rôznych častiach mesta. Treba im to aj vysvetliť, odkomunikovať, pripraviť im respondentov, zábery. Ak by k nám prišiel regionálny novinár napríklad zo Žiliny, tak nech má čo najmenej práce. Najpodstatnejšie je to, že netreba čakať, že novinári budú vyžadovať odpovede na otázky a sami sa budú hrnúť na témy, ale treba byť skôr proaktívny.

Na čo to môže byť dobré?

Je rýchla doba, ľudia majú veľa informácií a zástupcovia masmédií sú zahltení rôznymi témami. Preto ak novinári majú všetko obsiahnuť a venovať sa témam hlbšie, potrebujú čas. Regionálny novinár často nemá na všetky témy taký priestor. Preto je pre nich receptom tlačová správa či bližšie informácie, ktoré dostanú. Prirovnal by som to k receptu v kuchyni, pretože práve

recept mi dáva návod, ako variť. Tlačová správa je tiež taký recept pre novinárov, ktorí často vďaka nej nemusia prísť do Dolného Kubína, ale ja im pošlem základné informácie, aby vedeli, z čoho čerpať informácie. K tomu dostanú aj zvukové nahrávky s respondentami zaangažovanými v téme či fotografie. Ak potrebujú doplňujúce informácie či z niečím pomôcť, tak sa mi ozvú.

Koľko tlačových správ viete poslať médiám za týždeň?

Záleží od toho, čo všetko robím počas týždňa. Ak robím grafiku alebo chystám iné veci, tlačových správ je menej, ale priemerne sú to tri až štyri správy týždenne. Taktiež je to, samozrejme, závislé od toho, čo sa deje. Som prítomný aj na zasadnutí mestského zastupiteľstva. Musím si všímať zásadné veci, ktoré treba odkomunikovať. Ak sa niečo dôležité schváli, treba obyvateľov informovať. Naposledy poslanci schválili zapojenie takmer dvoch miliónov eur z rezervného fondu do tohtoročného rozpočtu. Chcel som to posunúť veľmi rýchlo medzi ľudí.

Informácie sa síce snažíte posúvať ako prvý, ale novinári majú aj svoje témy. Čo keď prídu nepríjemné otázky?

Zásadné pravidlo je neignorovať ich. Veď novinári zastupujú verejnosť a obyvateľov mesta. Treba za každú cenu odpovedať. Stane sa, že niekedy sú otázky neprimerané alebo, že redaktor nemá naštudovanú problematiku, vtedy si ho treba zavolať, dohodnúť si stretnutie alebo sa mu to snažiť vysvetliť. Ponúknuť mu nielen základné, ale aj doplňujúce informácie. Týmto prístupom sa tak vyhnete nedorozumeniam. U nás sa nestala situácia, že by som na niektorú otázku neodpovedal, aj keby bola negatívna. Nikdy som pred novinármi nezavrel dvere. Je preto potrebné komunikovať so všetkými médiami, mať k nim jednotný prístup a žiadne nedať na čiernu listinu. Stane sa, že novinár nedostane odpoveď, ktorú chce, ale odpoveď vždy dostane. Niekedy som v teréne, tak to trvá o niečo dlhšie, ale snažím sa dodržiavať uzávierky.

Dá sa nastaviť komunikácia mesta s médiami tak, aby boli spokojní všetci?

Dá.

Ako?

Treba si na začiatku určiť pravidla a rešpektovať ich. Byť priateľský a ústretový. Tiež chápať novinárov a oni musia chápať zástupcov samosprávy. Keď som nastúpil na úrad, tak som nastavil komunikáciu tak, že všetky mediálne výstupy išli cezo mňa. Ďalšie pravidlo je komunikácia. Zavolať novinárom, nebyť pre nich nepriateľ, ktorý je nedosiahnuteľný, ale priateľ. Pre mňa je novinár kolega, ktorý, keď nejakú problematiku rieši, ja sa mu snažím pomôcť a rovnako aj on mne. Veď obe strany máme spoločný záujem a spoločného čitateľa, diváka či poslucháča a naším spoločným záujmom je podávať informácie. Aby ľudia vedeli o tom, čo robí naše mesto.

Spomínali ste, že všetky vyjadrenia prechádzajú cez vás. Nie je to tak, že centralizujete moc do svojich rúk?

Nie. Ak mám byť za niečo zodpovedný, musím vedieť, čo z úradu odchádza. Nie je to o cenzúre, ale o tom, aby som mal informácie pod kontrolou. Pokojne sa môže stať, že zamestnanec mesta, ktorý pracuje na akomkoľvek odbore, má len čiastkové informácie a vedenie mesta pozná celok.

Martin Veselovský, jeden z najoceňovanejších českých novinárov politických debát v jednom rozhovore povedal, že ak hovorca neodpovedá, nech si trhne nohou. Zároveň uviedol, že ak by s médiami nechcel komunikovať, môže pomôcť novinár z iného média. No, bol by to ešte stále dobrý hovorca?

Nie, nebol. Máme úžasnú možnosť, že sme ľudia a vieme komunikovať. To stojí tak veľa námahy zdvihnúť telefón a zavolať, že nestíham alebo poprosiť o čas? Stále sa napokon dá odpovedať čiastkovo. Novinári sú naše nástroje na to, aby sme odkomunikovali pozitívnu, ale aj negatívnu tému. Je stará pravda, že iba ten, kto nič nerobí, nič nepokazí. Je dôležité vedieť si priznať chybu, ale treba si položiť fakty na stôl. Ak by som neodpovedal, je možné, že so mnou už novinár nebude chcieť komunikovať. A môže napísať, že samospráva sa nechcela vyjadriť alebo sa nevyjadrila. No už to nedáva dobré zrkadlo o inštitúcii.

Ako by to zrkadlo mohlo napríklad vyzerať?

Minulý rok prebiehalo na Orave pilotné testovanie na koronavírus. Bola pandémia, všetko bolo pozatvárané a počasie nebolo príjemné. Novinári si potrebovali niekde zložiť veci, nájsť pokoj, aby mohli čo najrýchlejšie poslať do redakcie materiál. Vedel som, že na Orave také miesto nebudú mať, preto som zavolal primátorovi mesta s prosbou, že budem potrebovať uvoľniť zasadačku primátora od piatku do nedele kvôli testovaniu, lebo som tam chcel vytvoriť press centrum. Novinári dostali pohodlie, priestor, teplo, toaletu či občerstvenie. A presne toto je dôležité. Ak sa u nás budú cítiť príjemne a dostanú potrebné informácie, tak sa určite vrátia. Ak zatvorím dvere, už neprídu. A to, že má niekto iný názor, neznamená, že je zlý, treba ho rešpektovať.

S výhľadom na Kriváň

Vybrali sme sa na vrch Sidorovo, ktoré je pre miestnych, ale aj turistov lákadlom najmä vďaka výhliadke na skale so zábradlím. Vedeli ste, že na vrchole sa kedysi nachádzalo hradisko?

Anna Zábojníková autorka

Na vrch Sidorovo sa dá dostať z viacerých častí. Niektorí sa vyberajú po značenom turistickom chodníku z centra Ružomberka, iní z Bieleho Potoka, Vlkolínca či z Hrabova alebo Malina Brda. Naše putovanie začalo pri kruhovom objazde pri hoteli Áčko.

Hlavne pozor na Kolobližky

Po ceste míňame Hrabovo, o niečo vyššie nás zdraví už aj Kalvária s Kostolom povýšenia svätého kríža. Práve z nej vidíme Ružomberok aj so všetkými dominantami, ktoré k mestu patria. Z diaľky vidieť Čebrať, Mních či Západné Tatry. Spoznávame Kostol sv. Ondreja, radnicu aj úsek sľubovanej diaľnice. Najviditeľnejšie sú najmä ružomberské papierne s obrovským kúdľom bieleho dymu. Takýto unikát vídať už snáď len v Ríme počas konkláve, keď zvolenie či nezvolenie nového pápeža oznamuje dym zo Sixtínskej kaplnky.

Postupujeme opäť bližšie k svojmu cieľu, kráčame smerom na Malinô Brdo. Po úzkej ceste sme opatrní, cestu nám križujú viacerí rýchli cyklisti. Zastavujeme pri značke, ktorá zrejme rozosmiala nejedného turistu. Veľké písmeno E sa zošúchalo na L a tak vznikol na červenom trojuholníku nápis POZOR KOLOBLŽKY!

Dostávame sa na rázcestie, kde svoju už niekoľkohodinovú cestu rozdýchavame pri drevenom prístrešku a lavičkách. Stretáme rodiny s deťmi, cyklistov, ale aj tých, ktorí sa šli prejsť úplne sami.

Po pravej strane by sme sa mohli vybrať na Malinô Brdo. O niečo vyššie na nás však čaká Sedlo pod Sidorovom. Značí ho aj turistický rozcestník, okolo ktorého sa motá ďalší turista. „Dobre idem na Martin?" Prihovára sa nám žartom neznámy muž.

Vchádzame do lesa, kde nás v správnej trase utvrdzuje červená značka na prvom strome. Po ceste na vrchol stretávame ďalších turistov, ktorí sa už vracajú späť. Chodník je úzky, traja muži bokom čakajú, kým najskôr prejdeme my. „Je to ešte ďaleko?" pýtame sa lapajúc dych. „Ešte tak dobrých 20 minút a budete na vrchu. Dávajte si ale pozor, dosť sa šmýka," upozorňujú nás výletníci.

Počas cesty „strmákom" rovno hore človeku napadne všeličo. Kto bol vlastne autorom tohto nápadu? Prečo sme si neobuli poriadne turistické topánky a nevzali vodu? A vôbec, ako túto trasu môžu niektorí zvládnuť be-

Výhľad na okolité kopce.
Foto: Anna Zábojníková

hom? Ešte že nám oporou počas toho ako sa driapeme nahor boli aspoň stromy. A hoci sme počas cesty boli minimálne dvakrát presvedčení, že sa už vyššie nedá ísť a cieľ je na dosah, ešte stále sme žiadnu výhliadku nespozorovali.

Po desiatkách minút sa blížime k cieľovej rovinke. Ako odmenu získavame nádherný pohľad na všetky kopce či miesta v okolí.

Nemalú skalu lemuje kovové zábradlie so sklenenou panoramatickou tabuľou, ktorá ich aj pomenúva.

Nádherná panoráma s výhľadom na kopce

Výhliadka tu stojí od roku 2018. Na náročnú úlohu sa podujalo 23 dobrovoľníkov, medzi nimi aj členovia občianskych združení Vlkolínec a Centra Belanov.

Materiál vynášali počas dvoch dní. Rukávy si vyhrnuli aj potrebné inštitúcie – návrh povolili ochranári z Veľkej Fatry i komisia cestovného ruchu, Oblastná organizácia cestovného ruchu Liptov projekt podporila čiastkou vo výške takmer 6-tisíc eur.

S úžasom sledujeme Kriváň, Kráľovu hoľu, Salatín, Tlstú horu, Brankov, Červenú Maguru, Kozí chrbát, Smrekovicu či Vtáčnik. S ďalšími turistami diškurujeme, či z diaľky „malé" jazierko pomenovať Liptovskou Marou alebo Bešeňovou. Napokon nás presvedčia, že to predsa len bude Liptovská Mara.

Vychutnávame si aj pohľad na Vlkolínec, Biely Potok, Liptovské Sliače či Ludrovú. Napokon, tak

Po ceste stretáme turistov, cyklistov aj značky.
Foto: Anna Zábojníková

ako všetci, aj my sa na Sidorove zvečňujeme.

Pred vyhliadkou sa vypína aj informačná tabuľa. Dozvedáme sa, že Matej Bel ako prvý uvádzal, že na kopci nad dedinou Vlkolínec vidno ruiny hradu. Stopy pohanského opevnenia nad Vlkolíncom na vrchu Pražma, ktorým sa kedysi Sidorovo nazývalo, uvádzal aj Vojtech Majláth, vtedajší hlavný notár Liptovskej župy. „V roku 1870 na tejto lokalite zistil val a z polohy získal hlinenú nádobu, črepy aj bronzový, bližšie nešpecifikovaný predmet," píše sa na tabuli.

Kým cesta nahor šmykľavým terénom ešte ako tak pripomínala turistický pochod, dole to skôr naznačovalo, že si o chvíľku zavoláme na pomoc Medicopter 117.

A ak vám niekedy niekto povie, že cesta nadol je omnoho lepšia ako hore, neverte mu. Toto klamstvo napokon ako prvé pocítia hlavne kolená.

Po ceste dole sme sa museli raz aj vrátiť, nadobudli sme totiž presvedčenie, že nejdeme rovnakou trasou ako sme na kopec vyšli.

Z lesa na lúku pod Sidorovom napokon vstupujeme bez tak inou trasou, než sme liezli po značenom chodníku hore. Aspoň máme zážitok a fotiek z výhliadky viac než z prvého svätého prijímania.

Výstava sôch z piesku, pláž či ruské kolo. V Hrabovskej doline vyrástlo kráľovstvo

Počas letnej sezóny bude Ružomberok bohatší o novú atrakciu. Po neúspešnom otvorení Ľadového kráľovstva sa tvorcovia rozhodli vytvoriť jeho letnú verziu.

Anna Zábojníková autorka

Palmy, bar a piesok. Sedieť na pláži s drinkom v ruke už nemusí byť len dovolenkovou predstavou, ale reálnou skutočnosťou, ktorá sa dá zažiť aj v Ružomberku.

Počas letných mesiacov si takýto zážitok môžete uchmatnúť v Kráľovstve Hrabovo, areál však ponúka omnoho viac.

Výstava sôch z piesku

Medzi najväčšie atrakcie patrí najmä výstava pieskových sôch, ktoré tvorilo 12 rezbárov z Česka a Slovenska.

„Piesok doviezlo z Maďarska 12 kamiónov, ide o 400 ton," začína vysvetľovať manažér projektu Marek Zelnický.

V špeciálnom stane môžete uvidieť, ako sa piesok premenil na sochy vďaka šikovným rezbárom.

Aj v letnej verzii kráľovstva uvidíte Annu a Elzu, podmorský svet Hľadá sa Nemo a Dory, nechýba ani populárna rozprávka Lapková patrola či autá s McQueenom.

Z piesku sú znázornení aj Piráti z Karibiku, Simpsonovci, či trojica kamarátov z Rockfortu Harry Potter, Ron a Hermiona, spoza nich dokonca vykúka aj škriatok Doby.

„V tomto stane so sochami bude aj interaktívna časť. Bude tu otvorený plážový bar, lehátka, živé palmy, fotostena s morom, ľudia sa tu budú naozaj cítiť ako pri mori," vysvetľuje Zelnický.

Po prehliadke sôch z piesku čaká na každého návštevníka aj uvítací drink v bare, ktorý je zladený na havajský štýl. Plážovú atmosféru dopĺňajú palmy aj lehátka na pieskovej ploche.

Návštevníci sa môžu tešiť aj na sochy z piesku.
Foto: Anna Zábojníková

A ak by ste boli zvedaví, ako sochy z piesku vznikali, v areáli by ste rezbárov mohli aj stretnúť.

„Štyria rezbári prídu na jeden víkend, plánujeme s nimi preteky. Ich úlohou bude vyrobiť za jednu hodinu najkrajšiu sochu z dreva. Tie sa potom v nedeľu budú dražiť, výťažok pôjde na benefičný účel," hovorí o pripravovanej súťaži Štefan Červeň, predseda Občianskeho združenia Hrabovská dolina, ktorý za projektom stojí.

Animátori pre deti, súťaže aj premietanie

Súčasťou Kráľovstva Hrabovo je aj zábavná zóna. Tam, kde bolo v zime klzisko bude postavené pódium.

„V sobotu tu budú koncertovať miestne kapely, odnedele do piatka bude každý večer premietanie. Bude tu aj rozprávkové predstavenie Za siedmimi horami. Sem-tam v rámci programu na pódiu vystúpia aj rezbári," hovorí o programe Zelnický a dodáva, že všetko bude záležať aj na aktuálnych opatreniach.

Kráľovstvo bude počas júna otvorené len víkendy, od 9. hodiny rána do 19. hodiny večer. Počas

prázdnin už bude k dispozícii denne, pričom večer bude patriť premietaniu pre dospelých.

„Chceli by sme urobiť jeden víkend možno aj pivný festival, stále sa črtajú možnosti, ktoré by mohli oživiť celú dolinu," hovorí o možnostiach Zelnický.

V prípade nepriaznivého počasia je pre návštevníkov pripravený aj stan, ktorý bude mať funkciu prístreška. Pred pódiom bude priestor aj na lehátka či tulivaky. Počas dňa budú v areáli aj animátori, ktorí sa budú do venovať deťom, na ktoré čakajú súťaže aj hry.

Organizátori rátali aj s atrakciou escape room, ktorá je populárna najmä v zahraničí.

Napokon sa rozhodli, že z provizórneho iglu urobia priestor pre animátorov, ktorí v areáli chýbal.

Najväčšie ruské kolo na Slovensku

Pre odvážnejších je pripravené aj ruské kolo, ktoré sa právom označuje ako najväčšie na Slovensku.

„Minulý rok bolo ešte v Bratislave, tentokrát je najväčšie kolo u nás v Ružomberku. Vyvezie vás do výšky 30 metrov a ponúkne nádherný pohľad na celú Hrabovskú dolinu," vysvetľuje Zelnický.

Koncept kráľovstva vznikal dlho po nociach. Hlavnú myšlienku zachytil Štefan Červeň a hlavný rezbár.

Ruské kolo ponúka pohľad na Hrabovskú dolinu z 30 metrovej výšky.
Foto: Anna Zábojníková

„Inšpirovali sme sa predovšetkým inými výstavami vo svete. Videli sme ako niečo podobné robia v Nemecku či v Holandsku, do Kráľovstva Hrabovo sme sa snažili dať z kúsok z každej zo svetových výstav," hovorí Červeň.

Ľadové kráľovstvo síce nevidel ani jeden návštevník kvôli pandemickej situácii, jeho letnú verziu už navštívilo niekoľko zvedavcov.

„Vieme, že sú straty, no ak by sme do letnej verzie nešli, už by sa nám nepodarilo zachrániť kráľovstvo. Leto ešte nie je vyčíslené, no odhadom to môže byť 150-tisíc, najväčšia položka boli rezbári, ktorí tu žili mesiac, a samozrejme, aj piesok," hovorí o finančnej čiastke Zelnický.

Organizátori Kráľovstva Hrabovo chcú zrevitalizovať aj okolitý priestor. Dôvodom sú najmä ľudia, ktorí si po opekačke po sebe zabudnú upratať.

„Chceme, aby bol celý areál pekný. Každé ráno chodí jeden pracovník a hodinu zbiera smeti. Plánujeme postaviť opekacie miesta. Altánky budú uzamikateľné, my im dáme kľúče, ľudia nám zase zálohu a večer nám kľúče vrátia s tým, že si po sebe upracú," približuje ďalšie plány Štefan Červeň.

Z Liptovskej Osady smerom na Korytnicu opravia 5-kilometrový úsek cesty

Rekonštrukcia sa má podľa zámernej štúdie začať v marci 2022 a vodiči zmodernizovaným úsekom majú prejsť koncom roka 2023.

Cesta I. triedy 59 medzi Ružomberkom a Banskou Bystricou je súčasťou významného európskeho tranzitného ťahu E77, preto nie je o dôležitosti cesty pochýb. Trasa je v niektorých úsekoch od Liptovskej Osady v smere na Korytnicu v nevyhovujúcom stave.

Objavujú sa tam vyjazdené koľaje, výtlky, trhliny a rozpady. Rekonštrukcia prebehne najmä z dôvodu opotrebovania vozovky vplyvom dopravného zaťaženia, klimatických podmienok či poškodeného odvodňovacieho systému. Podľa posledného sčítania dopravy z roku 2015 cestou denne prejde takmer 8-tisíc vozidiel.

Cestu opravia v celkovej dĺžke 5,05 km. Foto: Google Maps

Cestu opravia od km 32,32 po km 37,37 v celkovej dĺžke 5,05 km.

„Stavebné úpravy sú zamerané na obnovenie prevádzkových parametrov komunikácie a na odstránenie lokálnych závad ohrozujúcich užívateľov komunikácie," píše sa v zámernej štúdii s tým, že navrhované úpravy majú zvýšiť bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky v danom úseku.

V úseku vymenia a doplnia dopravné značky a dopravné nariadenia najmä záchytných bezpečnostných zariadení a vymenia kryt vozovky, ktorý vo vybraných úsekoch zosilnia. Pobočka Slovenskej správy ciest, Investičná výstavba a správa ciest Žilina v štúdii tiež približuje, že rekonštrukcie budú rešpektovať existujúce šírkové usporiadanie cesty. Šírka pruhu bude minimálne 3,25 m.

Cesta sa má opravou stať ekologickejšou. Majú za cieľ „zmenšiť hlučnosť vozovky a zlepšiť prejazdnosť, čo má vplyv na emisie. Práce sú projektované s ohľadom na ochranu životného prostredia a prírody, nakoľko sa nachádzajú v blízkosti významných chránených území (Národný park Veľká Fatra a Národný park Nízke Tatry)," píše sa v dokumente.

Vymenia aj zvodidlá, ktoré zároveň v niektorých úsekoch, kde neboli, doplnia. Opravia aj tri mosty, kde cesta križuje potok Korytnica. Na trase plánovanej rekonštrukcie sa nachádzajú aj dve autobusové zastávky, ktoré obnovia v dĺžke nástupišťa 12 metrov a v mieste navrhovaného priechodu pre chodcov medzi zastávkami bude existujúce kríženie s Cyklokorytničkou. „Na zvýšenie bezpečnosti cyklistov je navrhnuté osadenie cyklo zábrany," píše sa v zámernej štúdii.

Autor: Juraj Brezáni

Požiar v Liptovských Revúcach spôsobil polmiliónové škody. V obci vyhlásili finančnú zbierku

Obyvatelia obce sa zomkli pri nočnom požiari a následne aj po ňom. Rodinám, ktorým majetok zachvátili plamene, sa vyzbierajú na pomoc

Bolo niečo pred druhou v noci, keď počuli zvonček na dverách. Stál za nimi muž, ktorý rozvážava chlieb a pečivo. Teraz medzi prvými zalarmoval hasičov a budil aj túto rodinu, aby ich upozornil na vyčínajúci požiar v obci. Plamene zachvátili drevené humno a šírili sa aj na ďalšie objekty. Obývané aj neobývané.

Požiar spôsobil státisícové materiálne škody, no našťastie sa pri ňom nik nezranil. A to aj vďaka pohotovej reakcii susedov a rýchlemu zásahu záchranných zložiek. Takto si na 17. máj spomína na sociálnej sieti rodina Sanigová spolu s ďalšími obyvateľmi Liptovských Revúc, ktorí verejne poďakovali za pomoc a záchranu.

Včasný zásah potvrdila aj starostka obce. „Ak by hasiči neprišli včas, neviem si predstaviť dôsledky požiaru, boli by podstatne väčšieho rozsahu. Veľmi si vážim odvahu a spontánnosť všetkých hasičov, či už profesionálnych alebo dobrovoľných," povedala Jana Šimová.

Rozsiahle škody

K nočnému požiaru privolali profesionálnych hasičov z Ružomberka, Liptovského Mikuláša a Žiliny. Na pomoc prišli i členovia dobrovoľných hasičských zborov z Liptovských Revúc, Liptovkej Osady i Lúžnej.

Obec Liptovské Revúce.
Foto: Farnosť Liptovské Revúce

Požiar sa im podarilo zlikvidovať po 4-hodinovom zásahu. Skryté ohniská vyhľadávali v zasiahnutých objektoch pomocou termokamery, na jednom z objektov museli rozobrať strešnú krytinu.

„Výška škody bola určená na mieste približne 500-tisíc eur," uviedol pre naše noviny Michal Kypus, hovorca Krajského riaditeľstva HaZZ v Žiline. Stále nejde o konečnú sumu. Presná výška škody ako aj príčina vzniku požiaru bude známa až po ukončení šetrenia, ktoré ma na starosti expertízna skupina.

Kým presnú čiastku budú ešte vyčíslovať, dotknutí obyvatelia už poznajú svoje straty. „Požiar postihol 8 rodín. Zhoreli 4 hospodárske budovy, obhoreli rodinné domy, poškodené boli fasády a zateplenie rekonštruovaných rodinných domov," konkretizuje rozsah škôd starostka obce Jana Šimová. Plamene zasiahli i altánok, dve osobné autá a tri motorky, doplňajú hasiči.

Udalosť pripravila o majetok aj rodákov, ktorí sa do obce plánovali vrátiť. „Dva drevené domy, ktoré boli používané na rekreačné bývanie, boli úplne poškodené. Tieto nehnuteľnosti mali pripravené občania na bývanie v dôchodko-

vom veku, ktorý chceli stráviť v rodnej obci," dodáva Šimová.

Finančná pomoc

Straty sa v obci rozhodli aspoň sčasti sanovať. Pre občanov zasiahnutých požiarom vyhlásili koncom mája finančnú zbierku. Dobrovoľné príspevky môžu záujemcovia posielať na účet. Prispieť je možné aj v hotovosti, a to do prenosnej pokladničky umiestnenej na obecnom úrade počas úradných hodín.

Návrh na finančnú pomoc prišiel podľa starostky spontánne. „Finančná zbierka bola vyhlásená spontánne na obecnom zastupiteľstve viacerými poslancami. Je to prirodzený prejav ľudskosti a solidarity. Myslím si, že je to prirodzené a nastavené v nás ľuďoch prejaviť aspoň takouto formou spolupatričnosť a zmierniť dopad živelnej pohromy na poškodené rodiny," hovorí starostka Jana Šimová na margo zbierky, ktorá trvá do konca júla.

Autorka: Nikola Marhefková

Inzerujte v RK Magazíne

píšte na: inzercia@rkmagazin.sk

NEPREMEŠKAJTE **LETNÉ AKCIE** V KÚPEĽOCH LÚČKY

1.6.2021 OTVÁRAME KÚPEĽNÝ HOTEL KUBO

KÚPELE LÚČKY

AQUA-VITAL POBYT

- Ubytovanie na minimálne **2 noci**
- **Plná penzia**
- Vstupná lekárska prehliadka
- **1 liečebná procedúra** za každú noc pobytu
- **2 vstup do bazénov** na každú noc pobytu

Cena od 64 € na os./noc

LIEČEBNÝ POBYT JARNÝ RELAX

- Platné od **1. 5.** do **30. 6. 2021**
- Ubytovanie na **4 noci**
- **Plná penzia**
- Vstupná lekárska prehliadka
- **2 liečebné procedúry** za každú noc pobytu
- **1 vstup do bazénov** na každú noc pobytu
- Možnosť predĺženia pobytu

Cena od 240 € na os./4 noci

www.kupele-lucky.sk

Recepcia: +421 44 43 75 111 | recepcia@kupele-lucky.sk
Obchodné oddelenie: +421 44 43 75 561 | kupele@kupele-lucky.sk
Kúpeľná liečba: +421 44 43 75 657 | liecba@kupele-lucky.sk

Realizované s finančnou podporou Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky.

DOVOLENKA NA SLOVENSKU DOBRÝ NÁPAD
www.slovakia.travel

LIPTOV TREBA ZAŽIŤ

Baristka: Príprava kvalitnej kávy nie je len štuknutie gombíka

Ako si pripraviť kvalitnú kávu aj doma, aké kávy preferujú Ružomberčania či podľa čoho spoznáte dobrú kaviareň? Viac nám porozprávala Diana Baloghová.

Nikola Marhefková archív Diany Baloghovej

Do 19-tich rokov kávu vôbec nepila. Teraz si bez nej sotva predstaví deň. Nielen pre pôžitok či energetickú vzpruhu. Prípravou kultového nápoja sa totiž živí. Diana Baloghová s baristikou začala v Bratislave, posledné roky sa v nej cibrila Londýne, kde okrem práce za barom aj menežovala chod dvoch prevádzok. A teraz svoje skúsenosti zúročuje už vyše roka v rodnom Ružomberku vo vlastnej kaviarničke.

Zákazník má piť takú kávu, aká mu chutí

V kaviarni im ide najviac na odbyt espresso. Nie klasické malé, ale lungo, po našom „veľké presso." Vo veľkom predávajú aj kapučína.

No nerozhodí ju ani objednávka slovenskej klasiky, zalievanej kávy. Podľa mladej baristky majú piť zákazníci takú kávu, aká im chutí. „Každý má kávu rád inak. A mal by dostať presne to, čo chce," vysvetľuje Diana, ktorá si sama prešla vývinom. Od kapučína s dvomi lyžičkami cukru po čiernu kávu.

Sú chvíle, kedy musí objednávku tak trochu dekódovať. Ľudia si pýtali už povestné „latté bez mlieka" či „viedenskú bez šľahačky". Žiadali teda vylúčiť kľúčovú zložku nápoja. To je, ako keby ste si pýtali pizzu quatro formaggi bez syra či hubovú omáčku bez húb. Ako vtedy reaguje?

Baristke denne prejdú rukami množstvá káv. Najmä "veľké pressá" a kapučína. Foto: Juraj Brezáni

„Snažím sa normálne vysvetliť, že sa to nedá. Všímam si však, že ľudia sa niekedy boja aj skrz názvy. Teraz je už bežné, že poznajú kapučíno či latté, ale nie všetci. Keď vidím, že sa zákazník nevie rozhodnúť, opýtam sa, či chce kávu väčšiu, menšiu, s mliekom či bez. Vždy sa snažím priblížiť čo najviac tomu, čo očakáva. Aj keď káva nie je na menu, ale opíše mi ju, usilujem sa mu vyjsť v ústrety, pretože chcem, aby si ju užil," približuje svoju filozofiu Diana, ktorá už na požiadanie pripravovala kávu spolovice bezkofeínovú, spolovice kofeínovú, s polkou ovseného a s polkou kokosového mlieka.

Priaznivcom zalievanej kávy by vedeli ponúknuť aternatívu. „Vieme pripraviť americano, bez tých „smetiek", vraví Diana s tým, že ani ona zalievanou kávou v niektorých momentoch nepohrdne. Doma či na návšteve. Ak by si mohla vybrať, zvolila by filtrovanú, no nie vždy má človek možnosti. Občas je odkázaný aj na kávu z benzínky, no netreba to brať dramaticky, hovorí baristka s nadhľadom.

Inou kategóriou sú instantné kávy. „Na tie nepristupujem," smeje sa Diana. „Lebo to nie je káva," stručne vysvetľuje, prečo to nie je vhodná voľba. Ako výstižne prirovnanie spomína meme obrázok, ktorý znázorňoval dialóg medzi čašníkom a zákazníkom. „Môžem Vám ponúknuť nescafe? A môžem Vám zaplatiť peniazmi z monopoly?" V prípade instantných káv si totiž v šálke zalievame kávu, ktorá už raz vylúhovaná bola. Následne ju rôznymi metódami usušili.

Káva nie je len horká

Cestu ku káve si pritom našla až po rokoch. Svoju premiéru si struhla ešte ako trojročná, keď dobiedzala maminu a tá ju naveľa nechala ochutnať za lyžičku. Horká chuť ju vtedy prirodzene neoslnila a počas ďalších rokov ju ani nevyhľadávala. Prvýkrát prípravovala kávu ako 6-ročná, keď hosťovi na návšteve zaliala spodok z už použitej kávy studenou vodou.

Obľúbený svetový nápoj si u nej spravil reparát, až keď začala brigádovať v bratislavskej kaviarni spojenej s pražiarňou. Nadchlo ju, aký proces predchádza jednej šálke kávy. „Zaujalo ma, čo všetko ovplyvňuje koncový produkt. Od pestovania, dovozu, spôsobu praženia, hrúbky mletia. Je za tým naozaj veľa práce, nie je to iba šťuknúť gombík," spomína Diana. Chuť kávy sa pritom odvíja od rozmanitých faktorov. Nadmorskej výšky, pôdy, krajiny pôvodu, odrody, či dokonca aj toho, na ktorej strane svahu rastlina rastie. Spravidla sú africké kávy kyslejšie. Následne do toho vstupuje ľudský faktor. Praženie a mletie kávových zŕn.

Pristavme sa len pri takom pražení. Jeho dĺžkou sa vedia vytiahnuť chute. „Na kurze praženia pred nás postavili tri šálky kávy. Mali sme ich ochutnať a ku každej napísať, aké tóny v nich cítime. Je ich celá škála, ovocné, kvetinové, citrusové. Všetci sme sa zhodli, že v každej bolo cítiť niečo iné," vraví Diana a vzápätí prináša aj rozuzlenie. „Bola to jedna káva. Rozdiel praženia od prvej po tretiu bola jedna minúta." Diana obľubuje prekvapkávanú či filtrovanú kávu. Zvyknú

ju prirovnávať k čaju, viac v nej vyniknú chute. „Je inak pražená. Na espresso sa praží na tmavšie, má viac-menej horkú chuť. Filtrovaná je pražená skôr na medium. Je jemnejšia, kyslejšia, cítiť v nej citrusové tóny," približuje Diana, ktorá zvykne počas dňa vypiť priemerne šesť káv. Pre pôžitok, energiu, ale aj zachovanie medziľudských vzťahov. „Je to tiež nástroj, aby som ja aj všetci v mojom okolí prežili deň v zdraví," vtipne poznamenáva s tým, že kým si nedá kávu, ľudia v okolí s ňou preventívne odmietajú komunikovať.

Chuťovo jej zatiaľ najviac zaimponovala káva India, nazývaná monzún. „Skladajú ju v otvorených skladoch, počas obdobia monzúnov sa z nej akoby vyťahuje kyslosť. Bola to naozaj lahodná, skladká káva, ktorá si nepýtala ani cukor."

Diana je aj sama vášnivý konzument kultového nápoja.
Foto: Juraj Brezáni

Presso s mliekom ako zvyčajne?

Kaviarničku Deja Vu navštevujú už aj stáli zákazníci. Pri mnohých vie Diana objednávku prv, než ju stihnú vysloviť. A spoľahlivo jej pritom slúži dlhodobá pamäť. „Filter pre vás a latte pre manželku?" zaskočila raz pána, ktorého videla po pol roku. „Kapučíno s bezlakózovým mliekom, áno?" adresovala ďalšiemu.

Jej pamäť zachytáva a uchováva nielen „chúťky" zákazníkov, ale aj osobnejšie informácie. Diana sa im zvykne prihovoriť, opýtať sa, ako sa majú. Sprvu to viacerých zarazilo. „Po otázke „Dobrý deň, ako sa máte?" sa obzreli dozadu, otočili sa späť a spýtavo pozreli, či myslím ich. Akoby to nečakali. „Áno, vy. Ako sa máte?," vyťahuje s úsmevom spomienku mladá baristka, ktorej sa páči, že sa má s každým o čom porozprávať. „Viem, že tento chodí na bicykle, tak sa pýtam, ako, boli ste niekde? Tento má psíka, tak čo, ako sa má psík? Hneď je to iná konverzácia, ako len fráza „Dobrý, čo vám dám?"

Sama sa snaží zachovať tak, ako by chcela, aby sa v iných podnikoch správali k nej. Pochodila už mnoho kaviarní, vo viacerých pracovala, počas svojho pôsobenia v Londýne dokonca dve menežovala. Dobrú kaviareň podľa nej robí práve personál. Ona ako zákazník vie prižmúriť oči nad viacerými nedostatkami, nepríjemný personál je však nemysliteľný. Vo svojej prevádzke sa Diana so svojim tímom usiluje o to, aby sa u nich ľudia cítili vítaní. „Priťahujeme ľudí nám podobných," bilancuje baristka, ktorá kaviarničku prevzala vďaka súhre okolností. Kvôli pandémii sa po piatich rokoch vrátila z Londýna, kým sa situácia neupokojí. Na vlastnú kaviareň či reštauráciu pomýšľala už dávnejšie, pri stretnutí s priateľmi sa len medzi rečou dozvedela, že priestory prevádzky sú na prenájom. A hoci plánovala cestu do Mexika, viac jej nebolo treba hovoriť.

Kvalitná káva aj doma

Kvalitnú kávu si človek vie pripraviť aj doma. Jedným z najlacnejších spôsobov je filtrovaná káva. Stačí kúpiť prístroj, tzv. french press, ručný mlynček na kávové zrná, papierové filtre a kávu. „Nie je to náročné na prípravu, treba si len ustriehnuť mletie a gramáž, pomer kávy a vody," radí skúsená baristka. Ak však niekto obľubuje vyslovene espresso, mal by si radšej zájsť do svojej obľúbenej kaviarničky. Teda ak nemôže investovať tisíce do pákového kávového stroja. Na trhu sú aj domáce kávovary, no tie len málokedy dokážu konkurovať tým profesionálnym. Najmä, čo sa týka tlaku.

„Názov espresso znamená pod tlakom. Pri jeho príprave je potrebný dostatočne vysoký tlak. Pri ňom má voda aj inú extrakciu. Keď nemáme vysoký tlak, voda sa ako keby iba preleje a nevytiahne z kávy chuť. Ako keby sme ju iba preliali cez sitko," vysvetľuje Diana zjednodušene. Čo sa týka kávy, odporúča poobzerať sa po slovenských pražiarňach, ktoré šli kvalitatívne hore.

Umenie, pri ktorom musia umývadlom pretiecť litre mlieka

Martin Ladňák sa v rámci latteart vypracoval zo samouka na profesionála, ktorý zaúčal baristov na Slovensku, Čechách a dokonca aj v kanadskom Vancouvri.

Nikola Marhefková Archív Martina Ladňáka.

V práci zostával po záverečnej dlho do noci. Aj do jednej, druhej rána. V prevádzke pozhasínal, jediný zdroj svetla si ponechal pri bare. Na činnosť, ktorú vykonával, úplne postačoval. Presunul sa ku kávovaru, ako nespočetne ráz počas dňa. Dal ho do pochodu a pripravil niekoľko šálok kávy. Nik ich však nevypil. Ani na to neboli určené. Slúžili na trénovanie a zdokonaľovanie zručností. V jednej ruke zospodu držal šálku, v druhej kanvičku s mliekom. Na hladinu kávového nápoja sa usiloval kresliť obrázky z mliečnej peny. Kvety, srdiečka a čoraz zložitejšie obrazce. Vyplytval pritom litre mlieka, do umývadla ich vylial za večer aj zo desať či pätnásť.

No aj vďaka tomu patrí Martin Ladňák v umení latteartu k slovenskej topke. Zo samouka sa vypracoval na profesionála, ktorý sám zaúča baristov na Slovensku, Čechách a školil dokonca aj v kanadskom Vancouvri, kde o takomto spôsobe prípravy kávy veľmi nechyrovali.

V káve tulipán aj Iron Man

Poznávacím znamením kapučína bola kedysi poctivá dávka peny. Dnes je už štandardom iná podoba. Človeku je až ľúto svoj nápoj vypiť, keď vidí, ako ho na povrchu zdobia pohľadné obrázky.

Martin Ladňák vie na hladine kávy znázorniť rozmanité motívy.
Foto: Jaroslav Moravčík

Úplne základnými motívmi sú srdce, rozeta a tulip. V kaviarničkach sa s nimi možno stretnúť bežne. Pri troche tréningu ich zvládne každý barista, dokonca aj laici v domácich podmienkach. O niečo vyšší level je labuť, vraví Martin Ladňák, ktorý takto kávu pripravuje už roky. Viedli ho k tomu estetické dôvody. A tak trochu aj profesionálna deformácia z oblasti, v ktorej sa profesne pohyboval. „Nepáčili sa mi fľaky v káve. Všetci z gastra sú zvyknutí, že ako prvé jedia oči. Ide o prvý dojem. Chcel som, aby v tom bola pridaná hodnota. Oceňujú to aj zákazníci," hovorí barista, ktorý v gastro pôsobí už od svojich 18-tich rokov. Konkrétne káve sa začal venovať pred šiestimi rokmi, keď si zobral na starosť kaviareň, ktorú potreboval rozbehnúť z nuly.

Pri pohľade na jeho dielka je zrejmé, že presahujú štandard. Pri motívoch siaha po zástupcoch zo živočísnej sféry, animovaných rozprávkach či komixoch. Šikovnými ťahmi v káve znázorní líšku, mačky, gorily, ale aj jednorožca, snehuliaka či Avengerov. A tým sme ani zďaleka nevyčerpali jeho latteart portfólio.

Čo všetko sa dá nakresliť? Jestvujú nejaké hranice, kam už mliečna pena nepustí? „Treba si uvedomiť, že to nie je ceruzka. Ale v zjednodušenom tvare sa dá nakresliť čokoľvek," hovorí skúsený latteartista s tým, že pri tomto druhu umenia treba mať vo výbave predstavivosť. Ale aj dobrú techniku. Každý obrázok má nejakú postupnosť, od začiatku treba postupovať podľa presne stanovených tvarov.

Dôležitá je konzistencia i teplota mlieka. Nie prehriate, ale teplé, aby sa zákazník nepopálil a mohol nápoj piť hneď dúškom. Netradičným výtvarným materiálom treba pracovať plynulo a rýchlo, kým sa neoddelí pena od mlieka. Vtedy by už bolo po kreslení.

Niekto peniaze prepije, latteartisti prelejú

Chcelo to hodiny po záverečnej a litre preliateho mlieka, kým sa vypracoval na súčasnú úroveň. Kým oficiálny baristický kurz absolvoval Martin Ladňák v Prahe pod školením majsterky sveta Petry Veselej, v latterarte je samouk. V čase, keď začínal, až tak rozšírený nebol. Učiť sa veľmi nemal od koho. A tak si nakúpil vyše desať kanvičiek na mlieko a odštartoval obdobie „pokus-omyl". Trvalo mu rok intenzívneho trénovania, kým si zručnosť osvojil. V kaviarničke sa zdokonaľoval po pracovnej dobe. „Trénoval som väčšinou po večeroch po záverečnej, dve, tri hodiny. Boli časy, keď som trénoval úplne každý deň, prípadne do jednej, druhej rána. To bolo veľa minutého mlieka, za večer aj desať, pätnásť litrov," spomína na svoje počiatky. Z cviku nevychádza ani teraz, ako tréning mu slúži celodenná práca za barom.

Kreslenie mliekom už prirovnáva k jazde na bicykli. „Latte art je teraz pre mňa taký prirodzený ako bicyklovanie. Za tie roky to už ide samo. Ruky sa mi ešte netrasú. A možno by mi to šlo ešte lepšie," vtipkuje barista, ktorý praktizoval aj nočný „outdoorový" latteart. V drsnejších podmienkach, počas snehovej chumelice vo Veľkej Fatre. Obrázok vytváral v hrubých rukaviciach, v hrubých vrtsvách oblečenia. To však nebol ojedinelý prípad, konvičku s mliekom bežne

bráva do prírody na stanovačky.

Školil baristov v Kanade

Ružomberčan dosvedčuje svoje schopnosti aj na súťažiach. Z posledných majstrovstvách Slovenska v latteart si odniesol striebro. Rozhodlo o tom desať minút, počas ktorých pripravovali 6 latté. Tri vzory obrázka po dvakrát. Podmienkou bola vlastná tvorba. No nielen tú porota hodnotila. „Treba dávať pozor na chyby, správne držať konvičku, udržiavať poriadok, rozprávať a prezentovať rozhodcom, čo kreslíme," hovorí Martin, podľa ktorého body prináša aj to, keď k zvolenému motívu pripoja príbeh. On vtedy kreslil ružu s jeleňom, ako referenciu na logo aj legendu svojho rodného mesta, kamzíka na kamennom brale pod Tatrami a animovanú postavičku ďatla Woodyho.

Jeho kvality ocenili aj vo Vancouvri v Kanade. „Naverbovali" ho do jednej kaviarničky, kde pôsobil ako hlavný barista. Pripravoval kávu, vymýšľal kávové nápoje, zaúčal personál a prezentoval prevádzku na sociálnych sieťach. Ocitol sa tam však neplánovane. Pôvodne sa do Kanady vybral na výlet a menší prieskum. „Zavolali ma tam len vďaka Instagramu. Obehával som si kaviarne, pozeral, ako sa to inakšie robí. V jednej prevádzke ma poprosili, či by som im pomohol zviditeľniť ich kaviareň, ktorú práve vtedy kúpili. Sedeli v nej majitelia, ktorí ma sledovali na Instagrame," hovorí Martin o pozadí kanadskej epizódky.

Majiteľov fascinovali nové štýly a spôsoby prípravy kávy. Hoci je Vancouver obrovské mesto, latteart tam robil nik. Vedeli, že vďaka Martinovi budú jediná prevádzka, odkiaľ si zákazníci vezmú svoj obľúbený nápoj, ktorý bude aj pohľadný. „A fungovalo to. Za pár mesiacov sa dostali medzi top desať kaviarní vo Vancouvri," hovorí Ladňák, ktorý navrhnutú ponuku spontánne prijal.

Veľkonočná oblievačka v podaní baristu. Foto: archív Martina Ladňáka

Nie je zvláštne, že ich musel školiť? „Tam absolútne nehrozí, aby niekto pil espresso. Takú maličkú kávu som robil možno dve za deň. Aj to si dal nejaký zblúdilý človek z Európy," objasňuje tamojšie pomery s tým, že miestni preferujú skôr veľké filtrované či prekvapkávané kávy ako batch brew. Za tie isté peniaze totiž dostanú väčšie množstvo. „Do espressa ide rovnaká dávka kávy ako do americana alebo batch brew. Pre nich je espresso strašne maličké za veľa peňazí. Radšej si za päť dolárov kúpia pollitrovú kávu ako trojcentilitrovú. Ale už aj v Kanade pomaly prechádzajú na európsky štýl pitia kávy. Dajú si latte či kapučíno," pokračuje Martin v kávovej exkurzii krajiny, v ktorej strávil štyri mesiace. I keď aj v tomto sú svojskí, veľkosť kávy označujú ako konfekciu. „Latte veľakrát podávajú vo veľkých pohároch, na výber sú veľkosti S, M a L," prekvapuje ďalej latteartista, ktorý chodieva školiť záujemcov aj do Prahy, Trnavy, Nového mesta nad Váhom, Žiliny aj Bratislavy.

Slovenská špička

Latteartisti sú komunita, sledujú sa navzájom. Na Slovensku je menejpočetnejšia. „Sme možno piati, čo sa tomu venujeme na približne rovnakej úrovni. Nielen srdiečka, tie vie dosť ľudí, naučia sa popri robote. Mám na mysli zvládnutie komplikovanejších motívov," približuje Martin „latteart obec" na Slovensku.

Náročnejšie obrázky si pýtajú veľa tréningu. A ten si zas žiada veľa spotrebovaného materiálu. Práve tam vidí Ružombečan príčinu stagnácie. „Máloktorý prevádzkar dovolí svojim zamestnancom trénovať aj mimo pracovného času. Ako majiteľovi kaviarne by mi bolo ľúto dávať každému zamestnancovi litre mlieka, aby ich vylial do umývadla. A to je zrejme problém, prečo sa naši baristi v latteart neposúvajú ďalej," vysvetľuje Martin.

Najlepší vo fachu sú podľa Martina Ladňáka Aziati. V kaviarničkach by sme ich ale hľadali márne. Venujú sa výlučne kresleniu a školeniam. „Tí top reálne nepracujú za barom ako my. Sú zavretí v bytoch a kreslia. Vyhrávajú súťaže, ľudia im platia za to, že ich učia. Príjem tiež majú z promovania pressostrojov, konvičiek či mlieka. Známe sú aj dve Talianky, ktoré cestujú po svete a učia kaviarne," ponúka Ladňák aj svetový rozmer svojej záľuby.

Cestu hrdinov SNP zabehnú pre Olivera

Dvaja ružomberskí bežci Matúš Vlčko a Martin Hatala budú od 18. júna desať dní zdolávať takmer 800-kilometrovú trasu naprieč Slovenskom. Cieľom behu nebude snaha o rekord, ale charitatívna zbierka pre 18-mesačného Olivera.

Anna Zábojníková archív Katky Hybeňovej

Bežali od Tatier k Dunaju, mnohé preteky a dokonca aj 24- hodín. Tentokrát sa dvaja bežci rozhodli zdolať najdôležitejšiu turistickú magistrálu na Slovensku.

Cesta hrdinov SNP má približne 765 kilometrov a siaha od severovýchodu Slovenska až na západ po Devín. Trasu si bežci rozdelili na desaťdňové etapy.

Bežcov preveria aj kopce

„Bol to môj dlhodobý sen. Oslovil som svojich bežeckých a najbližších priateľov, aby sa do tejto výzvy dali so mnou. Hneď sa zapojil Martin, že pobeží so mnou, no pripojila sa k nám aj podporná skupina, ktorá bude taktiež veľmi dôležitá," začína nám rozprávať aktívny bežec Matúš Vlčko.

Hovorí, že to bude beh, ktorý človeka preverí nielen fyzicky, ale hlavne psychicky.

Bežci vyrazia na cestu 18. júna. Prvá etapa behu začína nad Dukliansky priesmykom, posledný desiaty deň skončia pri Devíne. Vzdialenosť však pre bežcov nebude problém, únavu však znásobia kopce.

„Najťažšie pre hlavu bude východ Slovenska a koniec behu. Najnáročnejší na nohy bude úsek v Nízkych Tatrách, ale ten bude zároveň z môjho pohľadu najkrajší," popisuje obtiažnosť cesty Martin Hatala.

O pohodlie či komfort dvoch športovcov sa bude starať štvorčlenná partia nadšencov, ktorá bude s nimi cestovať v karaváne.

Vybrali si Olivera

Cieľom behu nebude snaha o rekord, ale pomoc. Bežci si už na začiatku svojej výzvy stanovili cieľ vyzbierať peniaze pre človeka alebo inštitúciu, ktorá potrebuje peniaze.

Nedávno napokon informovali, že pobežia pre 18-mesačného Olivera, ktorý má celkovú hypotóniu a diastázu na brušku, kvôli čomu ho neposlúchajú svaly.

„Pohybovo je na úrovni polročného batoľaťa a pritom by sa už mal naháňať s kamošmi po dvore. Oliver je malý veľký bojovník. Venujeme mu tento beh, ktorý je našou silnou motiváciu, ktorému sa budeme snažiť počas nášho behu vyzbierať čo najviac peniažkov na rehabilitácie a liečenia, a tie sú zase jeho cestou hrdinov," vysvetľuje bežec Matúš Vlčko.

Niekoľko dní pred štartom charitatívneho behu zverejnili bežci a celý realizačný tím aj číslo transparentného účtu - SK9283300000002901996422.

Prispieť môže ktokoľvek, kto by chcel malému bojovníkovi pomôcť. Už v priebehu prvých piatich dní bolo na účte viac ako 500 eur.

Bežci začnú zdolávať Cestu hrdinov SNP 18. júna. Takmer 800-kilometrovú trasu pobežia desať dní.

Bežci Martin Hatala (vľavo) a Matúš Vlčko (vpravo).
Foto: Archív bežcov/Facebook

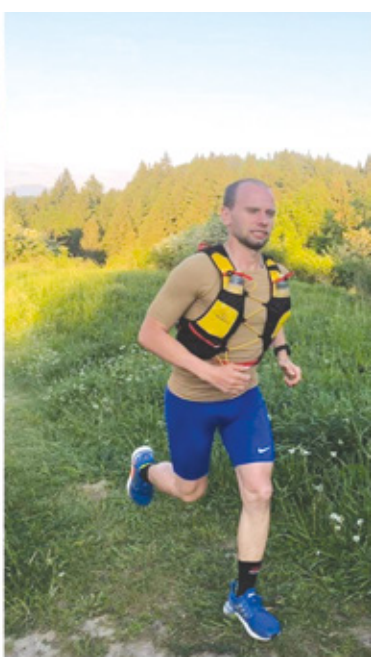

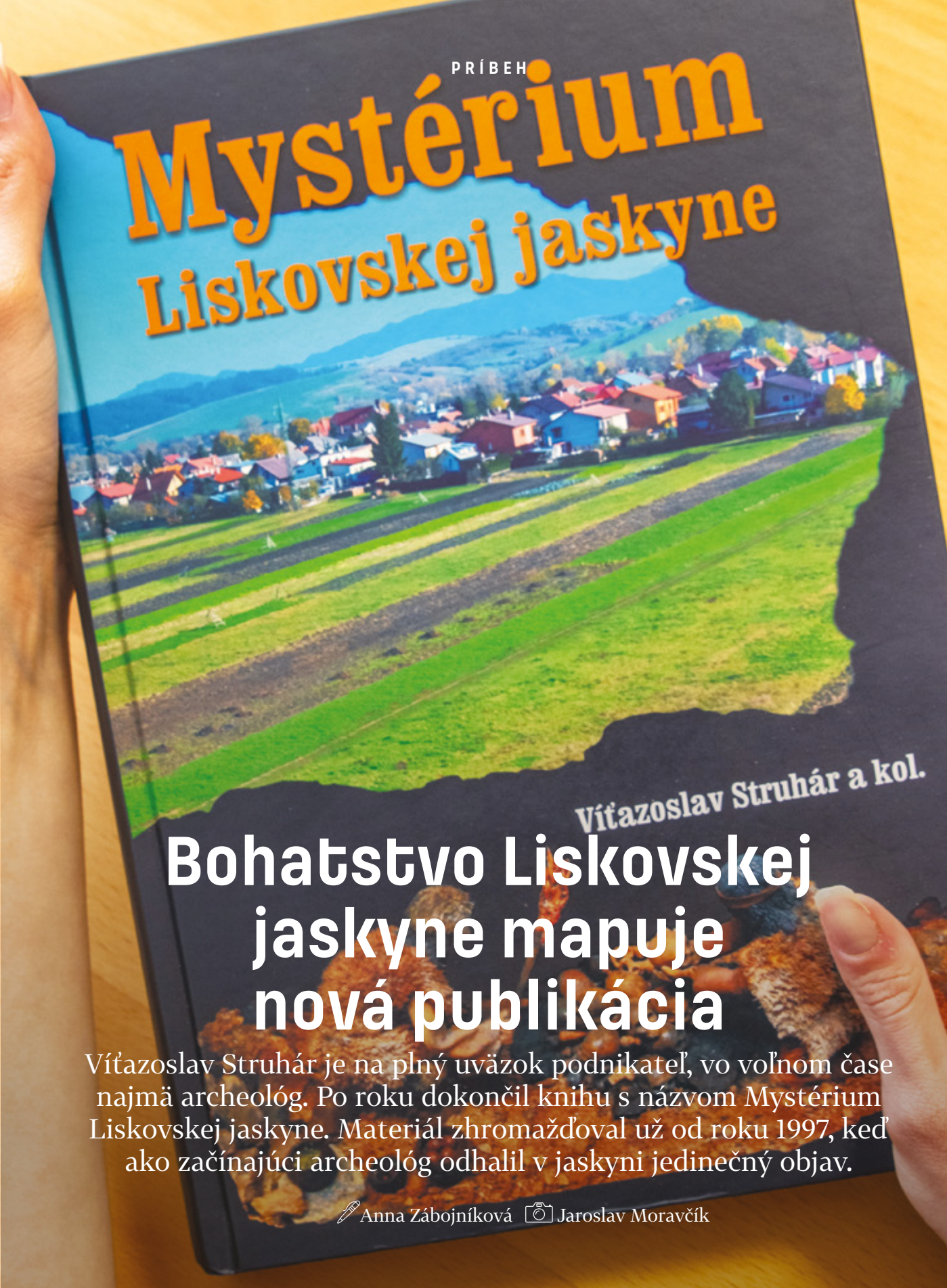

Bohatstvo Liskovskej jaskyne mapuje nová publikácia

Víťazoslav Struhár je na plný úväzok podnikateľ, vo voľnom čase najmä archeológ. Po roku dokončil knihu s názvom Mystérium Liskovskej jaskyne. Materiál zhromažďoval už od roku 1997, keď ako začínajúci archeológ odhalil v jaskyni jedinečný objav.

Anna Zábojníková Jaroslav Moravčík

Len ťažko by ste na svete hľadali krajinu, ktorá v sebe ukrýva toľko jaskýň ako Slovensko. Podzemné útroby však nie sú len domovom netopierov či akousi nevídanou zbierkou kvapľov. Prepletávajú ich dlhé aj úzke chodby, jazierka či pretekajúce rieky. Na niektorých sa zachovali nápisy návštevníkov staré niekoľko stoviek rokov. Archeologické vykopávky však posúvajú príbeh človeka o niekoľko tísíc rokov späť. Vďaka nim sa dokonca niekoľkokrát prepisovali dejiny.

Zavedieme vás do podzemia Liskovskej jaskyne, hoci len slovne, no s odborníkom, ktorý sa podzemnému svetu pod vrchom Mních venuje systematicky najdlhšie. Víťazoslav Struhár nám porozprával o najstarších nálezov v jaskyni, o vlastnom objave a napokon aj o tom, ako vznikala jeho deviata publikácia - Mystérium Liskovskej jaskyne.

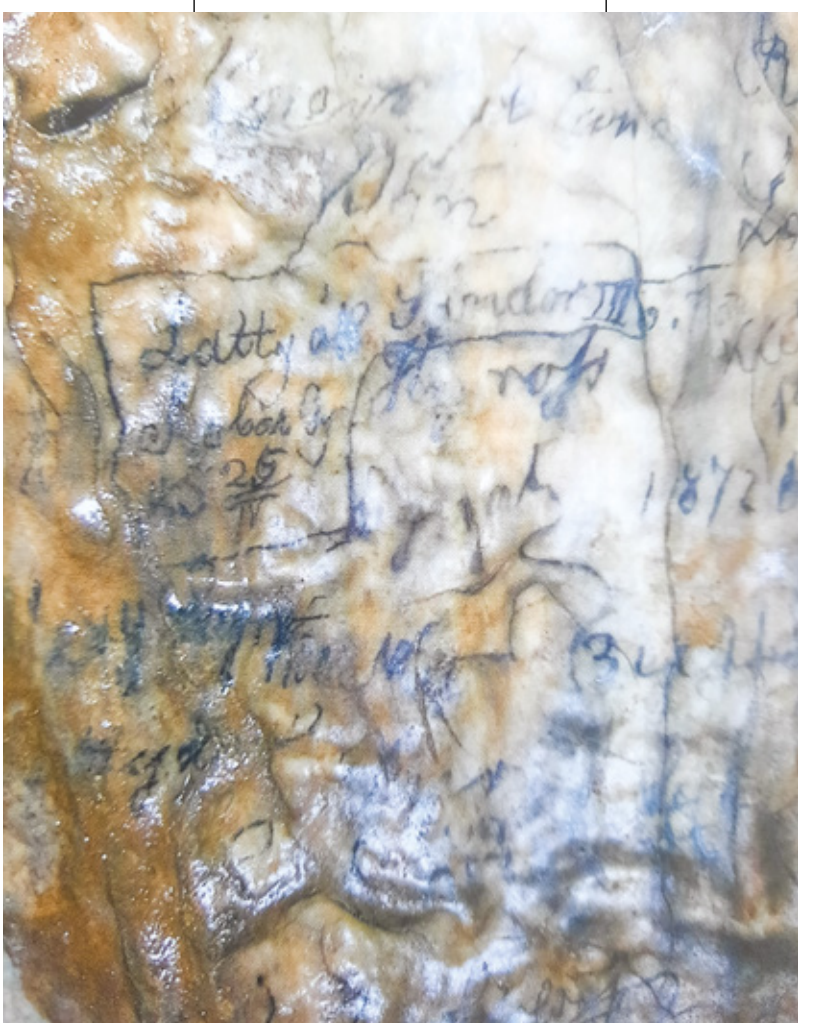

Mnohé z nápisov sú konzervované pod tenkou vrstvou sintrového náteku. Foto: M. Soják

Lebka, ktorá mohla dokázať existenciu pravekého človeka

Liskovskú jaskyňu ako prvý vo svojom diele spomenul už Matej Bel. Archeologicky je známa od 19. storočia a práve tento rok oslávime 150 rokov od prvého výskumu, ktorý vykonal liptovský notár Béla Majláth.

„Vo vstupných priestoroch našiel kamenné nástroje aj keramiku. V jaskyni našiel aj archaickú lebku, podľa neho sa tam našli údajne aj stoličky z mamuta. Jeho objav vyvolal veľký rozruch. Ak by sa to potvrdilo, bol by to prvý doklad pravekého človeka na Hornom Uhorsku," začína nám rozprávať archeológ Struhár. Zároveň dodáva, že v tom období by bolo neprijateľné, aby mala prvenstvo nejaká malá obec. Lebka sa napokon stratila v 50 rokoch, keď časť Národného múzea v Budapešti vyhorela.

Na rôznych miestach podzemia sa našli aj črepy z nádob, ktoré sa bežne používali v stredoveku a minimálne niektoré z nich je možné zaradiť už do 13. a 14. storočia, teda do vzniku samotnej obce Lisková.

O Majláthovom objave sa začalo hovoriť aj vo Viedni. V roku 1876 sa vykonal dôsledný výskum, nad ktorým prevzala záštitu Kráľovská uhorská prírodevedecká spoločnosť. Výskumom poverila mladého geológa z budapeštianskeho Národného múzea Lájosa Lóczyho. V jaskyni strávil desať pracovných dní a spolu so 60 robotníkmi ju prekopával na viacerých miestach. Podzemné priestory zaznačil do mapy a podrobne ju aj opísal. Objavil medené aj bronzové predmety, množstvo ľudských aj zvieracích kostí. Medzi najslávnejší objav však patrí lebka so sečnou ranou na čele, ktorá sa nachádza v maďarskom prírodovednom múzeu v Budapešti.

Na rozdiel od Majlátha považoval

Lóczy existenciu tunajšieho paleotického osídlenia za nepravdepodobnú. Práve svojím tvrdením vyvrátil Majláthove predpoklady o pravekom človeku a tým „ukradol" Liskovskej jaskyni aj primát prvej paleologickej jaskyne v Uhorsku.

Chýry o Liskovskej jaskyni však neutíchli. V nasledujúcich desaťročiach sa o nálezisko živo zaujímali mnohí bádatelia z radov speleológov, geológov či archeológov. Jedným z nich bol aj Víťazoslav Struhár, ktorý jaskynu navštívil v roku 1997.

Nevídaný objav - Skalná hrobka

„Po vstupe cez úzky vchod som prvýkrát zacítil nielen intenzívny prievan, ale tiež zvláštny pocit niečoho tajomného a mystického. Ohromila ma veľkosť priestorov. Vtedy som si uvedomil, koľko zákutí a neprebádaných častí ešte jaskyna skrýva," opisuje archeológ, ktorý bol v tom čase ešte študent histórie na nitrianskej univerzite.

V spolupráci so speleologickou skupinou Chočské vrchy bol narýchlo zostavený tím, ktorý pracoval v náročných podmienkach celé štyri dni. Osvetlenie zabezpečovali baterky, čelové lampy a plynový horák.

„Napriek tomu, že som jaskyňu niekoľkokrát navštívil, nemohol som tušiť, čo nás dnu čaká. Už po prvých výkopoch sa začali objavovať keramické fragmenty a množstvo ľudských a zvieracích kostí," hovorí Struhár a podrobnejší opis tohto jedinečného zážitku opísal aj v knihe.

Počas štyroch dní sa tímu podarilo odkryť výnimočnú situáciu tak, ako ju zanechali naši predkovia, v neskorej dobe kamennej.

„Bol to objav, ktorý sa archeológom podarí možno raz-dvakrát za život. Význam odkytého objektu sme začali chápať okamžite. Vedeli sme, že sme objavili výsledok rituálnych praktík, skutočnú skalnú hrobku, kde svojich mŕtvych ukladali cielene," spomína si na zážitok spred 23 rokov Víťazoslav Struhár.

Kolektívny hrob má súvis so sekundárnym pohrebným rituálom. Naši predkovia po istom čase kosti vykopali a zaviezli do jaskyne. Išlo o typický zvyk s kultom pred-

Nová publikácia Mystérium Liskovskej jaskyne.
Foto:Anna Zábojníková

kov, ktorý bol v tom období veľmi rozšírený.

„Na jednej kosti sme dokonca našli zárezy. Dokazovali, že ľudia odstraňovali svalovinu, aby mohli v obradoch použiť iba čisté kosti. Dlho sme o takýchto obradoch netušili," povedal pre naše noviny Víťazoslav Struhár. Zároveň vysvetľuje, že dôležitá je najmä symbolika. Predstava je totiž bežne taká, že jaskyne slúžili ako skrýša. „Nie je to pravda, pretože v neskorej dobe kamennej už ľudia stavali obrovské stavby s nábytkom, luxusnými posteľami. Nemali dôvod sa schovávať. Jaskyne evokovali vstup do podzemí, pre nich to bola cesta do záhrobia, preto tam ukrývali mŕtvych," vysvetľuje nám archeológ.

Archeológ Víťazoslav Struhár.
Foto: archív V. Struhára

Unikátnym nálezom, ktorý sa objavil v roku 1993, je aj plastika vola, ktorá je významná tým, že z celej Európy pochádzajú len dva rovnaké kusy.

„Je to najstaršia kovová soška na Slovensku. Bola súčasťou dvojzáprahu. Pôvodné garnitúry pochádzajú z prednej Ázie, kde sa robili takéto figúrky. Dokazuje to skutočnosť, že naši predkovia pravdepodobne ovládali záprah. Dlho sa tradovalo, že koleso či voz vynašli na blízko východe. Najnovšie poznatky potvrdzujú, že minimálne jedno z ďalších ohnísk bola aj Európa," vysvetľuje Struhár.

Bádatelia získali antropologický materiál, keramiku, organické zvyšky, medené predmety aj zvieracie kosti. Pre ďalšie bádanie to však bol iba začiatok. Začala náročná a dlhá cesta rôznych analýz, porovnávania, hľadania súvislosti či štúdia literatúry, ktorá napokon trvala 23 rokov.

Výskum napokon zhmotnil do knihy

Podrobnú históriu Liskovskej jaskyne mapuje takmer 500 stranová publikácia, ktorú tvorí najmä výskum Víťazoslava Struhára spred 23 rokov, práve z návštevy jaskyne, kde objavil skalnú hrobku.

Prezradil nám, že v jaskyni bol dokopy približne 20-krát. Liskovská jaskyňa pôsobí mysticky a má približne štyri kilometre, pričom výška niektorých stien môže merať aj 20 metrov. Jaskyňa je popretkávaná mnohými labyrintami a jej prechod môže trvať aj šesť hodín.

„Kniha vznikala takmer rok. Je to deviata publikácia, no zároveň prvá, ktorú som napísal takmer celú sám. Je to vlastne môj výskum opretý o archívne materiály. Zároveň som sa snažil, aby bola písana pútavou formou, aby zaujala čitateľa," približuje svoju knižku archeológ, ktorý po ukončení vysokej školy v Nitre pracoval aj v Liptovskom múzeu v Ružomberku.

V knihe nájdete aj fotografie, ktoré archeológ vyhotovil sám, ale aj mnohé archívne dobové fotografie nálezísk.

„Keď som knihu začal písať, sám som netušil, že sa nazbiera takmer 500 strán. Liskovská jaskyna má množstvo zákutí a skrýva sa v nej ešte množstvo pokladov. Myslím si, že ešte nepovedala posledné slovo. Prekvapivé nálezy nás možno budú ešte šokovať a určite by som ich tam očakával," uzatvára Víťazoslav Struhár.

Knižku si môžete objednať na stránke archeologia.sk, kde nájdete objednávkový formulár.

Keď maškrta a dobrá kniha patria k sebe

Hovorí, že by dokázala existovať bez akejkoľvek sociálnej siete, no Instagram by si „vypnúť" nevedela. O online svete, jeho vplyve či bezpečnosti nám porozprávala 25-ročná Kristína Kalinová.

Anna Zábojníková archív K. Kalinovej

Počas rolovania Instagramu na nás „vyskočia" mnohé fotografie. Hory, príroda, móda, jedlo, ale aj užitočné rady, ako moderne zariadiť byť, ako byť fit alebo, ktoré miesta na Slovensku a vo svete sa oplatí navštíviť.

Kým niektorí užívatelia tejto populárnej sociálnej siete využívajú fotografie na prezentovanie svojej „jedinečnosti", nájdu sa aj takí, ktorí sa snažia ľudí inšpirovať, ukázať svoju tvorbu a v neposlednom rade aj otvárajú dôležité témy v spoločnosti. A medzi takých patrí Kristína Kalinová.

Jedlo a knihy sú cesta

Na obľúbenej sociálnej sieti, ktorá si získala ľudí každého veku by ste našli aj 25-ročnú Kristínu Kalinovú, ktorá pochádza zo Stankovian, no žije v Ružomberku. Vo voľnom čase najradšej číta, fotografuje, pečie a skúša nové recepty. Presne to napokon zúročila aj v online prostredí.

„Účet som si založila ešte v roku 2016 a bol venovaný hlavne knihám. Potom prišiel nejaký môj osobnostný zvrat a chcela som robiť aj niečo iné, tak v roku 2019 prišlo zameranie hlavne na koláče a recepty. Našla som si novú záľubu, ale pôvodne som si ani nemyslela, že bude mať nejaký úspech. Skôr som si písala recepty len tak, sama pre seba, aby som ich mala všetky pokope aj s fotkami," hovorí Kristína, ktorá má v súčasnosti viac ako tritisíc sledovateľov. Jej hlavným odkazom je to, že každý kto rád maškrtí alebo rád číta knihy, je vítaný.

Vzťah s maškretením a knihami vznikol už v útlom veku. „Vždy som rada maškrtila, od detstva sme mali skoro každú nedeľu doma upečený koláč. Potom neskôr to chytilo aj mňa a začala som sa učiť prvé pokusy. Knihy som mala taktiež v rukách od malička. Aký vzor dávajú rodičia, tak to opakujú aj deti a moja mamina vždy čítala knihy. Nám ako malým s bratom čítavala aj rozprávky pred spaním, na narodeniny som dostávala knihy, chodila som ako dieťa do knižnice, no a teraz už skôr radšej vlastním knihy a „staviam" si doma svoju vlastnú knižnicu," opisuje svoju záľubu Kristína a dodáva, že má rada rôzne žánre kníh.

Aj takéto fotografie nájdete na instagramovom účte Kristíny Kalinovej.
Foto: archív K. Kalinovej

Vie si prečítať horor od Stephena Kinga, prejsť na romantiku od Hanky Repovej, dostať sa až ku dobrej detektívke od Jo Nesbøa a skončiť pri sarkastickej severskej komédii od Jonasa Jonassena. Aktuálne má rozčítané Knihkupectvo na bylinkovom námestí od Erica de Kermela, ktoré by odporučila všetkým knihomoľom. „Je to pohladenie pre dušu. Mám aj zápisník venovaný čisto knihám, kde si značím, akú knihu čítam, kedy začnem, kedy skončím, koľko má strán. Mám v tom prehľad," približuje milovníčka kníh.

Ak sa žena musí vyzliecť, aby ukázala svoj sexepíl, tak žiadny nemá

Mladá dolnoliptáčka sa ako influencer nevníma. Hovorí, že jej intagramový účet môže maximálne ľudí inšpirovať, aby si niečo dobré upiekli alebo prečítali dobrú knihu.

„Pre mňa sú influenceri ľudia, ktorí nielen inšpirujú, ale reálne vedia ovplyvniť ľudí, či už v správaní, myslení alebo v skutkoch.

Vzápätí aj vyratúva mená. Zo slovenských mien je pre šikovnú dolnoliptáčku inšpiráciou napríklad moderátor Viktor Vincze. A to nielen, čo sa týka eko života, ale aj šíreniu faktov, vďaka čomu ovplyvňuje množstvo mladých ľudí. „Páči sa mi aj účet Martiny Gromovej, ktorá ukazuje, že aj s piatimi deťmi ide varenie chutne a kreatívne. Sledujem tiež Ivanu Petrušovú. Jej cieľom je ukázať, ako sa aj mladé ženy môžu obliekať štýlovo, elegantne, ale stále za dámu. Fitclan búra stereotypy o zdravej či nezdravej strave, no mám rada aj iniciatívu mladých ľudí s názvom Mladí proti fašizmu či Mladí za klímu," dáva tipy na zaujímavých ľudí Kristína.

A keďže Instagram predávajú hlavne fotografie, musí si ako každý iný používateľ, ktorý chce uspieť, dať záležať na kvalite. „Ja ako človek s umeleckým cítením vnímam potenciál a kreativitu Instagramu. Preto sa mi aj spomedzi všetkých sociálnych sietí páči najviac. Musia sa tu ľudia predstavo-

vať pomocou fotiek a nie je to len nejaké bezduché písanie statusov ako napríklad na Twitteri. A je pravda, že väčšina ľudí si dáva na fotkách záležať," naznačuje rodáčka zo Stankovian.

Fotografie na svoj Instagram pridáva tri až štyrikrát do týždňa, hlavne cez víkend, keď má viac času. Nafotí viac záberov a z nich potom vyberie najlepšie. Fotografiám dáva aj špeciálny filter na oživenie farieb, no inak fotky neupravuje.

„Doteraz som neprišla na to, prečo sa čoraz (nielen) žien vyzlieka a pózujú niekedy v dosť kontroverzných pózach. Je super, keď ľudia cvičia a chcú ukázať peknú postavu, ale dá sa to aj bez póz, ktoré by už skôr asi patrili na iné stránky. Nehovoríme o fotkách, ktoré sú čisto vulgárne a pri niektorých sa aj váš morálny kompas zasekne. Keď sa žena musí vyzliecť, aby ukázala svoj sexepíl, tak žiadny nemá," hovorí o odvrátenej stránke sociálnej siete Kristína Kalinová.

Sociálne siete nie sú pre deti

Hovorí, že si vie predstaviť odísť z každej sociálnej siete, no Instagram by opustiť nevedela. „Je veľmi inšpiratívny. Sama tu nachádzam veľa inšpirácie na recepty, knihy, ktoré by som si v kníhkupectve možno ani nikdy nevšimla, tipy na výlety, outfity, dekorácie. Nájdete tu veľa talentovaných ľudí, ktorí prezentujú svoju prácu, predávajú, zarábajú. Je to taký malý-veľký online svet. Pokiaľ naozaj viete využívať efektívne sociálne siete a sledovať len to, čo vás naozaj posúva vpred a inšpiruje, nie je potrebné, aby ste zo sociálnych sietí odišli," posmeľuje Kristína.

Sociálne siete však nepovažuje za bezpečné a už vôbec nie je deti. „Nebavíme sa len o tom, že im ktokoľvek môže napísať a využívať alebo zneužívať ich, ale ani ich psychické zdravie nemusí byť úplne v poriadku. Na Instagrame sa tvári všetko dokonale a hlavne ľudia na ňom. A tie deti sa snažia také byť. Snažia sa byť dospelými a hrať sa na dospelých. A to všetko príliš skoro, vo veku, kedy by si

Instagram berie ako koníček. Nájdete tam tipy na knihy či mnohé recepty.
Foto: archív K. Kalinovej

mali užívať ešte bezstarostné detstvo a nie riešiť, či vo svojich 12 rokoch, je dosť chudá, pekná, ako sa má maľovať, či si môže oblieť crop top, alebo akú pózu dať, aby boli „swag"," hovorí o hrozbách sociálnych sietí Kalinová.

Súčasťou je aj platená spolupráca

Kľúčom k úspechu na sociálnych sieťach je predovšetkým platená spolupráca, ktorá zapezpečuje popularitu a vie vás „predať" medzi ľudí.

Aj Kristíne boli ponúknuté spolupráce, no väčšina mala veľa podmienok, hlavne čo sa týka fotiek, ich počtu, koľko a akých receptov má pripraviť.

„Stále platí, že Instagram beriem ako môj koníček a nevnímam sa ako influencer. Preto sa mi nepáči, keď mi niekto chce diktovať, ako má vyzerať alebo má úplne zmeniť kontext príspevkov. Aj preto som väčšinu spoluprác odmietla. Ale so spoluprácami nemám problém, pokiaľ mi dávajú voľnú ruku a hlavne sedia do kontextu. Nebudem predsa robiť reklamu niečomu, čo nepoužívam alebo nepoznám," hovorí o spoluprácach Kristína.

Aj vďaka sociálnym sieťam sa do povedomia medzi ľudí dostávajú témy ako body shaming, sexuálna orientácia či enviro témy.

„A práve túto oblasť by sme mali riešiť všetci tak, že začneme od seba. Treba aj tlačiť na vládu a keď vláda uvidí, že ľuďom záleží na životnom prostredí, vláda zas musí tlačiť na firmy, ktoré najviac znečisťujú prírodu. Preto petícia Za klímu, za budúcnosť vyzbierala cez 100-tisíc podpisov a dostala sa do Národnej rady, podobne ako petícia za Demänovskú dolinu, v ktorej zastavujú výstavbu. V ľuďoch a v jednote je sila, len si to ľudia musia začať uvedomovať," uzatvára Kristína Kalinová.

Také malé ružomberské Zomri

Už niekoľko mesiacov nás na Instagrame baví satirická stránka s názvom meme.rbk. Svojím obsahom a iróniou pripomína obdobnú a veľmi populárnu stránku Zomri. Upozorňuje na dianie v našom meste a vysokú odbornosť a kvalifikáciu tých, ktorí o tom, ako bude vyzerať mesto, rozhodujú. Alebo by chceli. Svoje si už zlízol primátor mesta Igor Čombor za jeho nesplnené sľuby. Viceprimátor Ján Bednárik sa stal terčom posmeškov za svoje blogy, rozbitie hlasov počas posledných volieb či razantné odmietnutie zverejnenia odmien v mestských firmách. Satirická stránka neostala nič dlžná ani expertovi na dopravu Tomášovi Mišovičovi či mestským novinám.

Tajomný autor už vytiahol chaos s novou MHD, podľa neho zbytočné vydávanie Radničného spravodaja, ocenenie historika Vnuka aj Kalváriu. Nedávno si dokonca kopol aj do bývalého primátora Juraja Čecha, ktorého sme naposledy zazreli počas slávnostného ocenovania osobností Katolíckej univerzity. Mimochodom, na ocenenie by pokojne mohol ašpirovať aj manažment médií na tak slávnostnej udalosti. Ale nie len tam. Napríklad aj o plánovanom oficiálnom otvorení pešej zóny pre cyklistov sa dozvie novinár zo sociálnej siete a nie od mesta, ktoré si na tom pripisuje zásluhy. Čakáme aj na informačnú kampaň, ktorá mala byť spustená k zberu kuchynského odpadu.

V magazíne, ktorý práve držíte v rukách nájdete rozhovor s Martinom Buznom, ktorý má na starosť komunikáciu s médiami na dolnokubínskej radnici. Ukáže vám, že novinár nie je nepriateľ, ale kolega, a to, že radnica neodpovedá na otázky len zbytočne ukazuje zlé zrkadlo o inštitúcii.

Autorka: Anna Zábojníková

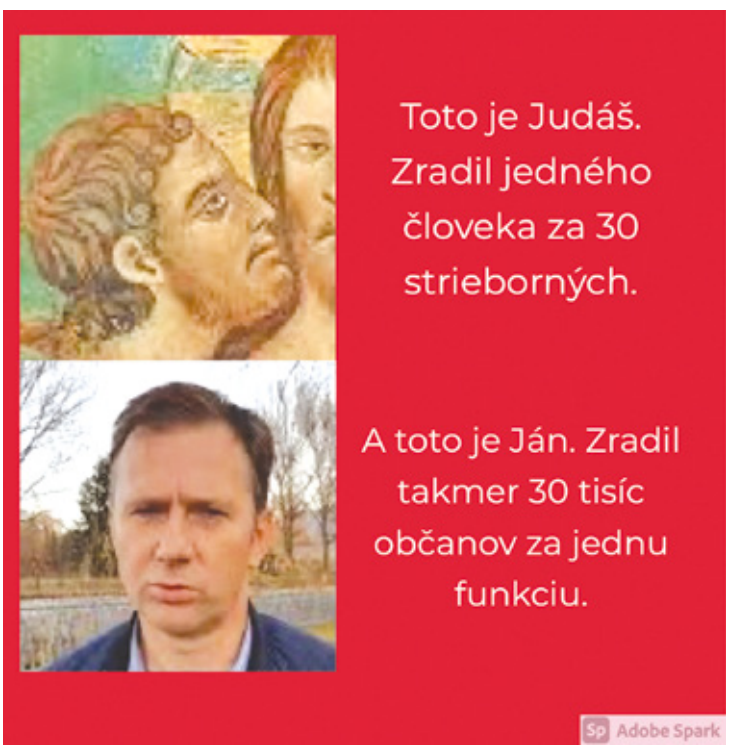

Je mestský rozhlas užitočný?

Oslovili sme Ružomberčanov s otázkou, či je pre nich mestský rozhlas užitočným zdrojom informácií, či mamičkám malých detí neprekáža a či by neuvítali modernejšiu formu informovania, napríklad prostredníctvom sľubovanej mobilnej aplikácie.

Katarína Kačaljak
(mamička)

Mestský rozhlas evidujem, keďže som ma materskej dovolenke, ale nepovažujem ho za užitočný zdroj informacií. Málokedy je dobre rozumieť dané oznamy alebo ho započujem už neskoro. Ozaj by som skor privíala mobilnú aplikáciu, kde by určite oznamy boli stále dostupné, aj keď je pravdou, že môjmu synčekovi zatial rozhlas neprekáža.

Boris Mutina
(Špecialista na kybernetickú bezpečnosť)

Ak sa chce mesto Ružomberok zaradiť medzi moderné mestá, potom by malo vymyslieť iný a efektívnejší spôsob komunikácie, než je „obecný rozhlas". Toto médium patrí do minulého storočia. Neviem, koľko stojí ročne údržba, ale myslím si, že moderné informačné kiosky v antivandal prevedení na miestach s vysokou koncentráciou chodcov, občanov by boli vhodnejšie a flexibilnejšie by mohli plniť úlohu na okamžité šírenie informácií. Bohužiaľ sa zdá, ze moderná komunikácia je súčasnému vedeniu vzdialená na míle. Stačí sa však pozrieť do iných miest, kde už dávno rozhlas nepoužívaju a napriek tomu sú občania informovaní.

Ľuboš Golský
(Aktivista)

Mestský rozhlas beriem ako spomienku na minulosť, ktorá sa mi skôr viaže na infomovanie obyvateľov malej obce, aby vedeli kedy bude pohreb a kedy budú vyvážať smeti. Dnes má mesto toľko možností ako informovať obyvateľov, že rozhlas je už naozaj zbytočný. Mesto ma svoje sociálne siete, fungujúci web, dvojo mestských novín aj mestskú televíziu. Možno by sa mohlo brániť, že treba informovať aj starších a že toto je ten najjednoduchší spôsob, no keď si na mobilnú aplikáciu vedeli zvyknúť obyvatelia okolitých obcí, v Ružomberku to predsa nemôže byť problém. Prišli prvé počítače, dnes ich dokážu ovládať deti lepšie, než dospelí. Prišli mobily, taktiež sme si všetci zvykli. Napokon, mnoho dôchodcov nájdete aktívnych už takmer na všetkých sociálnych sieťach. Reagujú a zapájajú sa. Všetci ideme s dobou, len toto mesto nemá záujem.

Štefan Ižo
(Fotograf, dôchodca)

Mne vôbec rozhlas nevadí. Dokonca poviem, že mi to príde ľudskejšie ako cez online priestor. Skôr by som bol za to, aby mali oznamy pravidelný čas, potom by ho ľudia oveľa viac počúvali, ako len, keď oznamy započujú náhodne. Myslím, že by to pomohlo väčšej sledovanosti a pozornosti. Pre mňa je to pragmatické v tom, že si môžem robiť na záhrade alebo vo dvore poriad-

ky a pri tom počúvam, čo nové. Keď chcem online pozerať, už si musím sadnúť za počítač, a sám si hľadať. Samozrejme, je dobré, že si človek vie nájsť veľa informácií aj na internete, ubezpečiť sa, ale rozhlas považujem za bežný a dobrý tok informácií.

Oto Nováček
(architekt)

Určite by mesto malo využívať modernejšie spôsoby komunikácie s obyvateľmi. Rozhlas môže ísť paralelne, ale je to podľa mňa nedostatočné médium na komunikáciu s občanmi. Povedzme si to takto. Rozhlas a tlačený Radničný spravodaj ukazujú, že sa samospráva zasekla v minulom tisícročí.

Zuzana Sokolská
(mamička)

Vzhľadom na to, že bývame na Lesnej ulici na Klačne a na kopci, rozhlas počuť málo a zachytila som len pár dôležitých informácií z rozhlasu. Určite by sme privítali viac informácií prípadne aj aplikácia by pomohla. Možno tým, že je pandémia tak rozhlas funguje poskromnejšie, ale informovanosť ľudí je dôležitá. Určite by sme do budúcna privítali viac informácií podaných rozhlasom alebo aplikáciou. Samozrejme, nie aby veľmi kričal.

PONUKA PRÁCE

Zabehnutá stavebná firma hľada
junior stavbyvedúceho (mzda od 800 EUR/mesiac)
senior stavbyvedúceho (mzda od 1500 EUR/mesiac)
pre stavby Ružomberok a okolie. Nástup ihneď!

Životopisy posielaje na: pracastavbyveduci@gmail.com

Ružomberok českými očami

Do roku 1918 bol nielen Liptov, ale aj samotný Ružomberok dôležitou destináciou pre českých národovcov. Tí podnikali do týchto končín viacero ciest s rozmanitými motívmi a neraz svoju cestu aj literárne spracovali. Dnes tak máme viacero nesmierne zaujímavých literárnych diel, v ktorých sa opisuje mesto na sútoku Váhu a Revúcej.

Rastislav Molda Liptovské múzeum

Ružomberok sa v českých krajinách zviditeľnil predovšetkým vďaka Karolovi Salvovi, ktorý tu založil tlačiareň.

Na všetkých knihách, ktoré putovali aj za rieku Moravu sa na titulnej strane objavil názov mesta. Mnohí z českých cestovateľov – neraz išlo o významných slovakofilov, akým bol napríklad Karel Kálal – úzko spolupracovali práve so Salvom. Avšak ako českí vzdelanci opisovali a charakterizovali Ružomberok?

Pohľad mladého literáta

Jednu z prvých zmienok o Ružomberku v literárnych dielach českej proveniencie nachádzame v diele významného spisovateľa a stúpenca slovanskej vzájomnosti Rudolfa Pokorného.

Ten v prvej polovici 80. rokov 19. storočia vydal v dvoch zväzkoch nesmierne zaujímavé cestopisné dielo Potulky po Slovensku. Kniha vyšla v dvoch dieloch, prvý v roku 1883 a druhý o dva roky neskôr, pričom nie je to ničím nezvyčajné ale celý náklad si hradil autor sám. Ak by sme podľa opisu mali zrekonštruovať Pokorného cestu po Slovensku, tak môžeme konštatovať, že cestu začal pri pohorí Malé Karpaty, ďalej prešiel Považím až do Turca, odtiaľ cez Liptov na Spiš. Následne jeho kroky viedli do Gemera, pokračoval cez Zvolenskú župu do Tekova a cez Turiec na Oravu.

Portrét českého sudcu, poslanca a spisovateľa Františka Slámu. Foto: Wikipédia

Práve druhý diel Pokorného Potuliek približuje cestu a cestovanie po Liptove. Opisu tohto regiónu venuje rozsiahlu časť knihy. Pomerne veľký priestor v knihe venuje aj Ružomberku.

Ale nechajme prehovoriť samotného autora: „Mestečko má asi 3000 obyvateľov a leží pri Váhu, ktorý ním preteká; cez neho je položený most, u ktorého vraj Maďari Rusom spôsobili porážku. V Ružomberku, ktorý výstavnosťou svojou nijak nevyniká je piaristická škola, soľný sklad a značný priemysel hrnčiarsky, najnovšie aj továreň na lepenku. V okolí sú mramorové lomy. Ružomberok je od roku 1876 sídlom súdu. V meste samotnom stojí pamätný ružomberský zámoček, novými budoviskami zastavaný, a nad mestom smerom do hôr tiahne sa kalvária.“ Opis je značne faktografický a v porovnaní s inými cestopismi aj málo romanticky.

Čo si však českí vlastenci všímali, pričom Rudolf Pokorný nebol výnimkou, bola národnostná situácia a v tejto súvislosti aj ten fakt, ako bolo v konkrétnych mestách vtedajšieho Uhorska rozvinuté slovenské národné hnutie. V Ružomberku to bolo podľa Pokorného v žalostnom stave: „Mesto samo poskytuje národovcovi slovenskému žalostný obraz. Výnimkou je len rodina Makovických vyhlásená za „panslávsku.“ To postačí. Na pomaďarčení slovenskej mládeže pracujú tu okrem spomenutého piaristického gymnázia, kde sa do roka v 4 triedach 150 žiakov odnárodňuje, i obecné školy, čisto maďarské. Starší páni chodia opäť do maďarského kasína, kde nie je ani jeden slovenský časopis vyložený.“ Práve spomenutým Makovickým venoval bohatý priestor knihy a nešetril slovami chvály a uznania na túto významnú národoveckú a a podnikateľskú rodinu: „Rozsiahli obchod Makovických, dosiaľ žijúcich v Ružomberku, činí česť Slovenstvu. Odtiaľ vyšli a vychádzajú do sveta obrazy krojov slovenských od znamenitého Petra Bohúňa.“

Ružomberok očami cestovateľky

Na začiatku 20. storočia, pomerne krátko po známej Černovskej tragédií navštívila Ružomberok aj česká spisovateľka, učiteľka a súčasnej aj cestovateľka Barbora Markéta Eliášová.

Je známa predovšetkým tým, že bola prvou Češkou, ktorá cestovala okolo sveta. Medzi rokmi 1912 až 1929 podnikla viacero ciest do Japonska, južnej Afriky, Austrálie či juhovýchodnej Ázie, pričom z nich napísala a vydala viacero zaujímavých cestopisov. Ešte predtým však navštívila aj Liptov a Ružomberok.

V roku 1908 vyšila Eliášovej krátka cestopisná črta nazvaná Spomienky zo Slovenska (v originály Vzpomínky ze Slovenska). Zaujímavosťou je, že dielo bolo publikované v knihe nazvanej Chudým dětem. Išlo o ročenku vydanú dobročinným komitátom v Brne, zisk z predaja bol určený na prospech chudobných detí českých škôl a tak aj mesto Ružomberok, ani o tom nevedelo, pomohlo chudobným deťom.

Pozrime sa však trochu bližšie ako českú cestovateľku na začiatku 20. storočia zapôsobilo mesto Ružomberok a čo všetko si na ňom dokázala všimnú a zaznamenať: „Cestou do Tatier možno spoznať niekoľko zaujímavých slovenských miest ... romanticky položený Ružomberok s blízkou Černovou, známym dejiskom nedávno zohranej krvavej

drámy. Tu nezabudnite navštíviť padlých bojovníkov „za tu našu slovenčinu“. Prosté, nízke drevené kríže, iba dve laty zbité s prostým nápisom, hlásajúcim iba meno zomrelého a rok 1907, upozorní vás na hroby týchto národných hrdinov. Clivo pôsobí na vás tato prostota, cítite, že je to málo, že títo ľudia majú kdesi obrovský, žulový pomník, ktorý pretrvá stáročia, že ich mená sú tam vyryté a pozlátené. – Im patrí taký pomník, taký pomník majú v srdci národa, za neho padli, v srdciach nás všetkých.“

Černovská tragédia bola dobovou udalosťou, ktorá otriasla celým svetom a zapĺňala noviny. Netreba sa preto diviť, že takto výrazne rezonovala aj v diele Barbory Markéty Eliášovej a prekryla aj samotné mesto.

Sudca a poslanec ríšskeho snemu

Posledným cestovateľom, ktorého dnes spomenieme a predstavíme jeho pohľad na Ružomberok je František Sláma. Ten v roku 1909 vydal, v aj dnes známom českom vydavateľstve pomenovanom podľa zakladateľa Jan Otto, knihu nazvanú Průvodce po Slovensku. A čo si poznačil o Ružomberku a blízkom okolí tento významný český politik?

„Ružomberok na Váhu v liptovské stolici. Má 3000 obyvateľov slovenských a priaristické gymnázium so 4 triedami. Školy sú všetky maďarské. Nad mestom k horám južným tiahne sa malebne Kalvária. Odtiaľ je možné podniknúť tieto výlety: 1. k zrútenému zámku Likava, tri brány sú zachované, ako aj hlavné múry hradu. Stojí na osamelom skalisku oproti vrchu Čebrať. 2. do Lúčok, kúpeľného miesta s liečivou vodou železitou, navštevované hlavne pohlavím ženským. Kráľovské kúpele ležia na hranici liptovskej a oravskej stolice v krásnom údolí. 3. do Korytnice, presnulých kúpeľov na juhu v horách ukrytých, dostanete sa dostavníkov zo stanice ružomberskej, jazdné je 1. zlatých a 60 krajciarov. Je tam bohatý prameň kyselky ktorú ľud nazýva medokýšom.“

Keďže Sláma pripravoval klasický bedeker zameral sa predovšetkým fakty, ktoré mali cestovateľom na Liptov a do Ružomberka pomôcť.

My dnes vďaka Slámovi vieme, že obdivoval a ďalším cestovateľom odporúčal napríklad Korytnické kúpele a tak trochu mu môžeme závidieť, že ich videl v plnej kráse. Obdivoval aj ružomberskú kalváriu, ktovie aká bude jej podoba v budúcnosti.

Podobných literárnych opisov Ružomberka a Liptova je podstatne viac a zaujímavé boli pre dobového čitateľa, ale zaujímavé sú aj pre toho dnešného.

Dobový pohľad na Ružomberok.
Foto: Liptovské múzeum

Foto:Juraj brezáni

Zákazník má piť takú kávu, aká mu chutí.
Foto: Jaroslav Moravčík

V prípade latteartu je mlieko zároveň aj výtvarným materiálom.
Foto: Jaroslav Moravčík

Kresliť obrázky treba rýchlo, kým sa neoddelí pena od mlieka. A aby sme to zachytili, bolo potrebné ešte rýchlejšie fotiť.

Foto: Jaroslav Moravčík

Kým sa latteartisti dopracujú k takému výsledku, chce to litre preliateho mlieka v umývadle.

Foto: Jaroslav Moravčík

Marek Sapara: Najväčšou chybou futbalového Ružomberka bolo zrušenie B mužstva

S bývalým asistentom trénera ružomberských futbalistov a stále aktívnym hráčom v Bešeňovej sme sa rozprávali o jeho trénerskom i hráčskom pôsobení. Spomenuli sme si aj na majstrovstvá sveta v Juhoafrickej republike a bavili sme sa aj o jeho komentovaní Ligy majstrov v televízii.

Juraj Brezáni autor

Dopoludnia 27. mája sa objavila správa, že na lavičke MFK Ružomberok po dvoch rokoch končíte spolu hlavným trénerom Jánom Hasprom. Klub vám to oznámil na vyhodnotení sezóny 2020/2021. Vedenie s vami nepredĺžilo zmluvu kvôli tomu, že tvrdilo, že sa síce Ružomberku podarilo zachrániť, ale klub má dlhodobo vyššie ambície. Ako ste reagovali, keď vám neponúkli ďalšiu spoluprácu pri A mužstve? Čo vám prešlo hlavou?

Prakticky nič. My sme boli na to nachystaní. Ako sme aj povedali na tom stretnutí, my sme boli rozhodnutí nepokračovať.

Aj keď hovoríte, že ste boli pripravení, ale tréneri futbalové mužstvá riadia s dlhodobými zámermi do budúcnosti. Nie je to škoda?

Pre nás je to škoda. My sme s dlhodobými zámermi k mužstvu prichádzali. Veď taká bola aj vízia, zapracovávať dlhodobejšie našich chlapcov do A mužstva, čo sme plnili. Ale povedali sme si na vyhodnotení, že nejakým spôsobom absentuje vízia spoločného postupu medzi nami – trénermi a vedením. Povedali sme si, že pokračovať nebudeme. Oni nám len oznámili, že sa tiež rozhodli pre zmenu a že chcú vyskúšať nových trénerov.

Marek Sapara naďalej aktívne hráva za klub OŠK Bešeňová.
Foto: Branislav Račko

Chcem sa spýtať aj na ponuku, ktorú ste dostali, pretože sa hovorilo, že budete pokračovať v štruktúrach klubu. Najskôr však povedzte, aké boli tie dva roky, keď ste trénersky asistovali Jánovi Hasprovi pri kormidle MFK.

Ako prvá sa mi vybaví radosť z toho, že sme to mužstvo niekam posúvali a to aj napriek problémom, ktoré sme mali. Už ten prvý rok sme mali problémy, najmä ekonomické. Museli sme hľadať skromnejšiu cestu. Druhou vecou bola pandémia, ktorá do toho zasiahla. To bolo ešte horšie. Prerušila sa liga a aj naša práca. To krásne potom prišlo v závere toho prvého ročníka, ktorý bol pandémiou predĺžený. Ten úspech, ktorý sme dosiahli sa dá prirovnať k malému zázraku, pretože pri tom všetkom, ako sme fungovali bola Európska liga neuveriteľným úspechom.

S tým, čo ste mali, ste dosiahli úctyhodné miesto, plus tá Európska liga. Dalo by sa to však urobiť inak, keby boli financie? Čo sa dalo urobiť lepšie?

Trebalo udržať B mužstvo pri živote. To je základ. My sme vtedy mali rozohratých hráčov, vedeli sme ich rotovať. Ak máte hráča zraneného a potrebujete ho zapojiť, najlepšie je, aby sa rozohral v nižšej lige, ktorá vtedy bola veľmi kvalitná. B tímom udržujete chlapcov v zápasovej praxi, a to je veľmi dôležité. Táto výhoda nám odpadla. Zmenili by sme to, kebyže sa to dá. Kvôli ekonomickej situácii sa to nedalo udržať. A druhá vec, bolo potrebné vhodne doplniť mužstvo, pretože prišlo k odchodom. Napríklad Filip Twardzik bol pre nás základným kameňom našej hry a odišiel. Potom ho postupne v zime nasledoval Matúš Macík, odišiel Matúš Kmeť a Laco Almási. To je do polovice súťaže veľa hráčov a my sme ich, bohužiaľ, nevedeli nahradiť.

Počíta Ružomberok s obnovením B mužstva?

O tom ja neviem.

Hráčov, ktorých ste vymenovali boli piliermi klubu. Ružomberok sa ich ale snažil doplniť mladými akvizíciami.

Samozrejme, prišiel Jakub Luka, prišiel mladý Oliver Luterán. V zime ich ale bolo veľmi ťažké zapracovať do mužstva. Všetci mladí chlapci potrebujú čas. Sedemnásť alebo devätnásť ročný chlapec, na ktorého veľa naložíte alebo ho dáte hrať v nesprávny čas, keď by sa mu nedarilo a urobil by pár chýb, tak by išiel psychicky dole. A keďže sme už nemali Béčko a nehrala sa ani dorastenecká súťaž, tak sme ich nemali kde využiť. Potom ten chlapec dlho čaká na ďalšiu šancu a ublíži mu to. Je to veľmi podstatná vec, mať Béčko, dorast a A mužstvo. Vtedy to ide.

Myslíte, že sa dá hrať futbal na Slovensku na špičkovej úrovni s takýmito mladými hráčmi? Vieme, že Žilina sa o to snaží, majú však iné podmienky ako ružomberský klub. Dokáže ísť touto cestou aj Ružomberok?

Všetko k tejto filozofii smerovalo. Samozrejme, musíme si priznať jeden zásadný rozdiel. Žilina je najmladšie mužstvo v Európe, čo sa týka kádra v lige, ale tí chlapci sú v klube niekoľko rokov. Niekoľko rokov sú vychovávaní, niekoľko rokov sú k tomu vedení a už v mladšom veku naskočili do seniorského futbalu v rámci B mužstva. Žilina z toho veľmi ťaží.

Aj keď v lige majú občas výsledkové problémy, vždy sa to postupne upratalo a bol tam káder taký široký, že hráči rotovali z Áčka do Béčka a podobne. Mohli hrať aj prvú, aj druhú ligu. Oni si to veľmi pekne poskladali a k tomu sme sa chceli aj v Ružomberku priblížiť... Samozrejme, nepríde ani do Žiliny nejaký chlapec v sedemnástich rokoch a nebude hneď hrať za A mužstvo.

Čo zahŕňa práca trénera?

Je to komplexná futbalová robota. Keď ste hráč, staráte sa o seba a o svoje telo. Robíte to, čo vám tréner káže a snažíte to robiť stopercentne, najmä podľa toho, čo si tréner predstavuje, a čo od vás na ihrisku očakáva. Z pohľadu trénera musíte toto všetko spraviť s tridsiatimi ľuďmi, čiže je to veľmi náročné na čas, prácu aj organizáciu. V tréningu to musí všetko klapať. Chlapci musia presne vedieť, čo sa od nich očakáva a potom sa už hráte s tým, že ktorý z hráčov splnil podmienky lepšie a ktorý horšie. Jeden to urobí na 100 percent, ďalší zas len na 70 percent. Musíte sa potom trafiť do najlepšej možnej zostavy, do tých jedenástich ľudí, ktorých každý týždeň vyberiete. Musia byť najvhodnejší, ale aj podľa toho, proti ktorému súperovi idete hrať.

Dôležitá je konkurencia v tíme. Myslíte si, že je spravodlivým trestom, že hráča cez víkend na zápas nepostavíte, aj keď sa mu možno v predchádzajúcom zápase darilo, ale nebral to poctivo v tréningovom procese počas týždňa?

My sme si na tom zakladali a chlapci to vždy aj vedeli, že u nás je najdôležitejšia disciplína a rešpekt jeden k druhému. Vedeli, že my si vyberáme hráčov celý čas počas tréningového procesu až do soboty.

Predchádzajúcu sobotu bol zápas, potom v nedeľu regeneračný tréning, v pondelok bolo voľno a od utorka chalani vedeli, že sa ideme chystať na ďalší zápas. Od utorka do piatku sa malo rozhodovať, kto bude hrať. Síce máte nejaký základ z posledného zápasu, z toho vychádzate, že kto hral dobre a kto zle, ale potom si počas týždňa všímate, kto sa ako snaží.

Na viacerých bolo veľmi vidieť, že chcú hrať. My sme ich upozorňovali: „Aj keď si hral dobre, ak mi tu po piatich dňoch tvoj spoluhráč ukáže, že chce hrať viac alebo mi ukáže väčšiu kvalitu v tréningu, tak ten predchádzajúci zápas ma ako trénera nemusí vôbec zaujímať.“ O tomto sme sa s hráčmi bavili a oni vedeli, akým spôsobom dbáme na disciplínu v tréningu.

Boli ste asistentom trénera, no hlavný tréner Ján Haspra sa vyjadroval, že ste skôr trénerská dvojka. Akú rolu ste v mužstve zohrávali?

Vďaka Janovi som zostal pri futbale. To som už viackrát povedal. Pri ružomberskom futbale zvlášť. On bol ten človek, ktorý ma veľmi veľa naučil a zdokonalil vo veľa veciach. A čo sa týka našich pozícií, je až neuveriteľné, koľko priestoru som od Jána dostal ako mladý začínajúci tréner. Veľmi mu za to ďakujem, pretože toto sa nestáva často. Tréneri, ktorí sú skúsení si často zoberú nejakých asistentov k sebe a postupne im dávajú priestor alebo len nejaký vyčlenený čas. Nebolo to tak, že „toto môžeš robiť, ale do ostatných vecí sa mi nehrab.“ V našom prípade to bola skôr otvorená debata medzi nami. Denne sme sa rozprávali o veciach, ktoré sme chceli zlepšovať. Potom to vyústilo do nejakého normálneho spoločného rozhodnutia, či už ohľadom základnej jedenástky, tréningového procesu alebo herného systému, ktorý sme chceli hrať. V tomto všetkom sme sa vždy vedeli zhodnúť.

Boli ste trénerská dvojička?

Áno, boli sme v tom narovnako. Veľmi sme si sadli, najmä ľudsky. Futbalové videnie sme mali od začiatku rovnaké.

Na začiatku, keď ste začínali trénovať, tak ste mali trénerskú licenciu Euro B. Zmenilo sa niečo medzičasom?

Mal som UEFA B licenciu, ktorá mi postačovala byť len asistentom pri mládežníckych kategóriách. Samozrejme, potom, keď som sa stal asistentom hlavného trénera pri A mužstve, tak som bol rok v škole, ktorú som skúškami dokončil a teraz mám UEFA A licenciu.

Ako tie trénerské školenia vyzerajú?

Tá škola spočívala v tom, že sme mali počas jedného roka asi jedenásť dvoj-trojdňových zrazov. Čiže každý mesiac dva-tri dni bola škola, kde som musel byť. Bolo to v Poprade a bolo nás tam asi dvadsať.

Čiže nejaké semináre...

Áno, boli to semináre, worshopy, bola tam zahrnutá aj prax. Musel som to absolvovať a na konci napísať záverečnú prácu, a zložiť ústne záverečné skúšky pred komisiou. Na základe toho som dostal licenciu. Teraz musím mať prax, aby som sa zase mohol prihlásiť na najvyššiu PRO licenciu. Ja som mal výhodu, že som mohol to, čo odznelo v škole hneď porovnávať na ihrisku v praxi a konzultovať to Jánom. Škola vám môže pomôcť, pokiaľ sa chcete rozvíjať, ale to nie je všetko. Ten bonus si musíte zabezpečiť sami tým, že budete mať nejaké mužstvo, na ktorom si to

môžete vyskúšať, či to funguje a postupne sa týmto zdokonaľovať.

Je ťažšia kariéra futbalistu alebo trénera?

Hrať futbal je oveľa jednoduchšie ako trénovať.

Skúste to rozvinúť.

Ja som to už naznačil. Futbalista ráno vstane a musí dbať na to, aby sa dobre najedol, dobre vyspal, aby dobre regeneroval, aby bol poctivý a disciplinovaný, a príde si urobiť tú svoju robotu sám za seba. Toto si odrobí a má kľud. Ide na tréning, odtrénuje si a dodržiava životosprávu.

Pri trénerovi je to od rána do večera o tom, že chystá tridsať ľudí na to, aby boli úspešní, aby sa vedel kolektív spojiť do jedného. Často som chlapcom hovoril, že veľakrát je futbal individuálnym športom, pretože individuálne veci musia robiť všetci na sto percent, alebo sa k tomu približovať, aby sa to potom spojilo do tímového športu, čo je už hra jedenásť na jedenásť na ihrisku. Bez individuálnej kvality by to však nešlo.

Debutovali ste v roku 2000 v Košiciach, ako sa odvtedy futbal zmenil?

Futbal sa zmenil v podmienkach pre tréning či regeneráciu. V tomto sa to diametrálne odlišuje. V roku 2000 sme mali jedny kopačky a takmer žiadne tréningové pomôcky. Dnešná tréningová štruktúra je úplne iná.

Čo si spätne vybavíte, keď si predstavíte svoju kariéru? Čo sa vám utkvelo v pamäti?

Jednoznačne Liga majstrov. Dodnes si budem pamätať prvý zápas Ligy majstrov za Rosenborg. Keď sme prechádzali jednotlivé predkolá. Pamätám, ako sme vyhrali posledný zápas v predkolách. V tom zápase som dal aj gól. Potom to žrebovanie skupín, keď sme všetci v telke pozerali a vyžrebovali nám Chelsea, Valenciu a Schalke. Ten pocit, keď sme cestovali na prvý zápas na Stamford Bridge... Toto sú veci, ktoré človeku utkvejú v pamäti.

Marek Sapara vysvetľujúci pokyny na lavičke MFK Ružomberok.
Foto: Rudo Maškurica

Pripomenul by som ešte jeden moment, ktorý bol veľmi významný vo vašej kariére. Je ním účasť na majstrovstvách sveta v Juhoafrickej republike v roku 2010. O pár dní nastúpia aj aktuálni reprezentanti Slovenska na EURO 2020. Čo prežíva futbalista na takomto veľkom podujatí?

Neskutočná eufória. Cítiť vtedy také zadosťučinenie, že sa tam človek dostal. Do poslednej chvíle sa pred Afrikou čakalo na nomináciu, že kto tam bude a kto nebude. Potom, ak sa tam dostanete, tak si poviete: „Tak asi to robím dobre." Tým, že to bola Afrika, bolo to veľmi špecifické a nádherné. Také emócie, že idem reprezentovať svoju krajinu na majstrovstvá sveta... Bolo to prvýkrát, čo sa to Slovensku podarilo. Človek je v takej chvíli veľmi nabitý energiou.

Fanúšikovia vás mohli počuť aj pri tohtoročnom finále Ligy majstrov. Spolukomentovali ste víťazstvo Chelsea nad Manchesterom City. Nerozmýšľali ste, že by ste sa komentovaniu venovali viac?

Ono to vzniklo náhodou. Bol som televíziou Markíza oslovený prvýkrát už veľmi dávno. Pozvali ma do štúdia počas reprezentačnej prestávky, aj pri repre do 21 rokov. Páčilo sa to v Markíze, páčilo sa to mne. Už som to robil počas hráčskej kariéry a doteraz to rád robím. Mal som tú česť teraz posledné dva roky spolukomentovať finále Ligy majstrov, plus minulý rok som bol aj v štúdiu. Je tam otvorená spolupráca, takže dúfam, že pretrvá a budem v tom pokračovať.

Nie je to ako komentovanie dedinského futbalu na tribúne. Prečo vás to baví?

Je veľký rozdiel, keď komentujete na tribúne s kamarátmi bez nejakého tlaku a bez toho, že by na vás civela kamera. V štúdiu dostávate otázky v živom prenose, pričom vás počuje veľa ľudí. Mala by byť v tom aj určitá odbornosť. Musíte to, čo vidíte, že sa deje na ihrisku, nejako preniesť ľuďom, ktorí to počúvajú a pozerajú. Keď poviete nejakú hlúposť, hneď máte aj odozvu, napríklad na sociálnych sieťach. Takže je to iné, ako keď vám pritakávajú traja kamaráti

počas zápasu na tribúne. V prenose sa nedá zakoktať alebo sa nejako vážnejšie pomýliť.

Je to určite zodpovednosť.

Jednoznačne.

Cítili sme podobný tlak aj počas hráčskej či trénerskej kariéry?

S tlakom sa naučíte žiť. Buď vás ten tlak zlomí, alebo si poviete, že to musíte prijať, lebo je to súčasť roboty, ktorú robíte. Či je to tlak na výsledok v dobrom slova zmysle, alebo je to tlak od nejakých hlúpych fanúšikov, ktorým sa nepáči niečo na ihrisku, a oni by to vedeli spraviť lepšie...

Vás ten tlak zjavne nezlomil.

Nesmú vás také veci zlomiť, pretože by sme nemohli robiť takmer nikde nič. Ja tiež nechodím do ružomberských papierní a nehovorím im tam, že ako sa má robiť papier. Mohol by som o tom rozprávať a drístať na sociálnych sieťach, ale nerozumiem tomu. Bohužiaľ, veľa ľudí si myslí, že futbalu rozumie, ale absolútne nevedia, čo ten futbal obnáša.

Pár otázkami by som sa ešte zastavil v Bešeňovej. Vy tam pôsobíte ako aktívny hráč. OŠK Bešeňová sa dostal veľmi vysoko v Slovnaft cupe, mali ste hrať 4. kolo, potom však amatérskym klubom nepovolili v súťaži štartovať kvôli pandémii s tým, že ďalšiu sezónu budú pokračovať od toho kola, v ktorom boli. Ako by ste klub charakterizovali a prečo ste si vybrali práve tento klub?

(smiech) Tak, jednak tam mám nejaké väzby. Mám tam postavený penzión. Ale prišiel som tam hrávať najmä kvôli tomu, že futbalové väzby pretrvávajú. Prišiel tam hrať Miro Božok, Števo Zošák, Majo Almaský a ľudia, s ktorými som vo futbale niečo zažil. Prišli si tam zahrať pre radosť. Ak futbal máte radi, budete ho hrať dokedy budete vládať, a to je presne náš prípad. My si tam chodíme s radosťou zahrať futbal.

Aké podmienky v Bešeňovej máte?

Podmienky sú neskutočné. Fakt, klobúk dole pred tým, ako dedinka vyzerá a ako sa tam správajú ľudia. Sú tam úžasné podmienky. Je známa vec, že tam dokonca chodí hrávať aj ružomberské Áčko, pretože ihrisko v Bešeňovej je vynikajúce. Je tam radosť hrať s kamarátmi a bez tlaku. Chodím si zahrať aj napriek tomu, že sa potom tri dni neviem postaviť z postele. Je to ako droga.

Teraz počas druhej vlny pandémie sa, samozrejme, zápasy nehrali. Udržiavali ste sa v kondícii aj napriek tomu, že sa nehralo?

Pokiaľ je čas, tak každé ráno chodíme s manželskou cvičiť alebo behať. V tomto smere sa normálne udržiavam, aj keď to nie je na tej profesionálnej úrovni. Sú už aj nejaké kilá navyše, ale to nedá človeku, aby len tak sedel.

Koľko sezón vás ešte ako hráča na trávnikoch uvidíme?

Mal som problémy s kolenom, Myslel som si, že sa na ihrisko už nevrátim. Veľmi mi opuchalo a povedal som si, že to nemá význam, ženechcem ísť do rizika, aby som sa nemohol ísť pobicyklovať s deťmi, ísť s nimi na korčule alebo v zime sa s nimi ísť lyžovať. Momentálne sa však cítim dobre a koleno drží. Pokiaľ nebudem mať žiaden zdravotný problém, tak budem hrávať pokým mi to telo dovolí.

Vrátim sa ešte k téme zo začiatku rozhovoru. Nebudete už asistentom trénera pri ružomberskom Áčku, akú ponuku ste však od klubu dostali?

Dostali sme ponuku pokračovať v klube pri mládeži U19 v Ružomberku. Poďakovali sme, ale aj s trénerom Hasprom sme to odmietli. Mám aj nejaké súkromné veci, ktoré treba dohnať.

Aké máte ďalšie vízie? Nechcete v trénerstve pokračovať?

V decembri by som sa pravdepodobne mal prihlásiť na školu. Išlo by o posledný dvojročný kurz na trénerskú PRO licenciu. Dal som si teraz záväzok, že mesiac-dva porozmýšľam nad tým, že či sa chcem venovať trénovaniu. Ak áno, tak sa v decembri prihlásim na tu najvyššiu licenciu, ktorú budem potrebovať a keď nie, tak nie. Dávam si teraz otvorený čas na to popremýšľať, že čo mi tieto roky dali. Emócie sú síce krásne, ale najdôležitejšia otázka je, čo mi to môže ešte dať v rámci toho, čo som si zažil.

Nastolejealeajotázka,ženiečovšetko to môže dať vám, ale čo vy môžete dať tým ostatným mladým futbalistom.

Takto som rozmýšľal doteraz. S Jánom (*trénerom Jánom Hasprom*) sme sa snažili do toho dávať maximum. Potrebujete ale aj spätnú väzbu, potrebujete pomôcť a to je to, na čo narážam. Teraz si dávam čas na to, aby som sa s čistou hlavou rozhodol, či chcem pokračovať a riskovať to, že budete len dávať. V týchto slovenských podmienkach je trochu problém, že by vám niekto viac pomohol.

V bazéne najradšej šprintuje

Najrýchlejší juniorský plavec v šprinte na 50 metrov motýlik rastie v Ružomberku. Tibor Tišťan bude tento rok štartovať aj na juniorských majstrovstvách sveta v plávaní v ruskej Kazani.

Juraj Brezáni PO Ružomberok.

Tibor Tišťan sa začal plávaniu venovať už základnej škole. „Plávaniu sa venujem od 1. triedy, čo je už 11 rokov," vyratúva Tibor, ktorý je súčasťou Plaveckého oddielu Ružomberok. Postupne si plávanie zamiloval. „Prišlo to vekom. Keď som mal 14 rokov, nemohol som mať hlavu nastavenú tak, ako keď som už dospelý," hovorí 18-ročný Ružomberčan. K plávaniu ho priviedli jeho športovo založení rodičia. „Veľa spravili, keď naňho netlačili za každú cenu. Vždy to bolo o slobode a voľnosti," opisuje Tiborov tréner Marek Langšádl s tým, že vníma mnoho športovcov, ktorí pri náročných chvíľach končia so športom. „Buď sú pretrénovaní, vyšťavení alebo odpálení a stratia motiváciu. U Tibora sa toto podarilo prekonať," hovorí jeho tréner.

„Úplne na začiatku mi plávanie nešlo. Postupne som sa zlepšoval a teraz mi tréneri hovoria, že mám dobrý cit pre vodu. Myslím si, že toto je moja najlepšia športová vlastnosť, že mám dobrú techniku vo vode," opisuje sa sám plavec. Tibor trénuje niekedy aj desaťkrát do týždňa. Na otázku, či sa to dá stíhať odpovedal, že popri škole je to ťažšie, ale dá sa to zvládnuť. „Náročné sú hlavne ranné tréningy, po ktorých nasleduje škola," ozrejmuje s úsmevom gymnazista. „Od šiestej do siedmej mávam plavecký tréning, potom idem do školy. Po škole idem do fitness centra alebo mám druhýkrát bazén," vysvetľuje.

Plavec Tibor Tišťan s trénerom PO Ružomberok Marekom Langšádlom. Foto: PO Ružomberok

Štýly sú len štyri – motýlik, znak, prsia a kraul (voľný spôsob). Disciplín je mnoho, od 50 metrov až do 1 500 metrov pri kraule a ostatných štýloch od 50 do 200 metrov. Plavci plávajú aj štafety alebo preteky, v ktorých sa plávajú viaceré štýly naraz. „Najviac ma bavia šprinty, čiže krátke vzdialenosti na 50 až 100 metrov a najobľúbenejším spôsobom je motýlik a voľný štýl," hovorí Tibor.

„Pokiaľ je plavec vedený správne, tak by mal zvládnuť všetky plavecké spôsoby, a tým pádom je škála možností pretekania omnoho vyššia," hovorí Marek Langšádl s tým, že keď sa vtedy plavcovi v nejakej disciplíne nedarí, tak sa vie zas k inej vrátiť. „Je to veľmi prospešné," doplnil. Profilácia by mala prísť až v neskoršom veku. „Začalo to, keď bol Tibor mladší junior, keď sme si povedali, že on sa jasne vyprofiloval na plavca-šprintéra," spomína si tréner.

Na tréning či preteky sa niektorí pripravujú tichom, iní si zas vypočujú dobrú hudbu. Do druhej skupiny patrí aj Tibor Tišťan. „Hudba ma dokáže naladiť. Počúvam metal alebo rock. Občas aj elektronickú hudbu, ale určite nie nejakú uspávanku," smeje sa športovec, ktorého okrem plávania baví aj horské bicyklovanie.

Trénerovi Langšádlovi imponuje na plavcovi Tiborovi najmä jeho vášeň pre plávanie. „Je ťahúňom, veľa vecí o plávaní si na internete napozerá, načerpá od iných svetových plavcov a potom to vo vode praktizuje. Skúša to a vieme sa o tom rozprávať," prezrádza o Tiborovi jeho tréner, ktorý ho sprevádza už šiesty rok.

Momentálne najrýchlejší junior v disciplíne 50 metrov motýlik a jeden z najrýchlejších v disciplíne 50 metrov kraul hovorí, že najviac ho posúva pocit, že nie je druhotriedny a, samozrejme, aj výsledky. „Drina bez výsledkov by bola o ničom. Aj výsledky ma posúvajú dopredu, a aj preto ma to baví, keď som v tom športe dobrý. Baví ma tiež sa neustále zlepšovať," hovorí tretiak na štátnom gymnáziu v Ružomberku. „Medzi plavcami je obľúbený, aj kvôli tomu, že dosahuje dobré výsledky," povedal tréner Langšádl.

Štartovať bude aj na majstrovstvách sveta

Na plaveckých pretekoch v Poprade začiatkom júna Tibor Tišťan splnil limit na majstrovstvá sveta. Tento rok budú v ruskej Kazani v auguste. Tibor mal zaplávať čas 25,16 a lepší. Podarilo sa mu to presne sa stotinu sekundy. „Keď som videl na tabuli tento výsledok, tak som bol neskutočne rád. Toto je jednoznačne jeho najväčší úspech" podelil sa o pocity tréner PO Ružomberok. „Išiel som naplno a nakoniec to vyšlo. Na to, kde som ten čas zaplával, som nadmieru spokojný," hovorí Tibor Tišťan s tým, že to mohlo byť aj lepšie. „Výkon to nebol stopercentný, mám sa ešte v čom zlepšovať."

Bude to prvá a posledná Tiborova účasť na juniorských majstrovstvách sveta, keďže od nového kalendárneho roka bude súťažiť už ako senior. „Tam už bude musieť plniť tvrdšie limity," uzavrel tréner Marek Langšádl.

AVESTAV

stavebná spoločnosť

www.avestav.sk

avestav@avestav.sk
+421 905 427 689
Madačova 1/A
Ružomberok

Milí Ružomberčania,

každý z nás sa musí rozhodnúť.

Nadýchli sme sa. Opatrenia sa postupne uvoľňujú, „farby“ okresov sa menia, deti chodia do školy, opäť pracujeme v práci a nie z domu, rozmýšľame o dovolenke nielen mimo okres, ale dokonca mimo Slovensko.

A skoro som zabudol. Očkujeme sa. Máme k dispozícii niekoľko vakcín, dokonca si môžeme vyberať. A očkujeme sa dobrovoľne.

Nie som v žiadnom prípade odborník v problematike očkovania. Čerpám voľne dostupné informácie z médií, z internetu, z rozhovorov. Tak ako absolútna väčšina z nás. A na základe týchto informácií sa musím ja a aj my všetci rozhodnúť. Rozhodnúť za seba a ako rodičia aj za svoje deti.

Rozhodnutia robíme neustále a aj keď to väčšinou tak nevnímame, tak každé naše rozhodnutie ovplyvňuje budúcnosť. Budúcnosť moju, našu, vašu, budúcnosť našich detí.

Želám nám, aby sme sa rozhodli správne. AJ keď ... správnosť rozhodnutí ukáže vždy až čas.

Milí Ružomberčania, želám vám krásne leto, veľa slnka, načerpajte energiu.

Robo Kolár

vydavateľ RK Magazínu,
predseda Inštitútu RK,
organizátor Fullových dní

Inštitút RK s mediálnou podporou **RK Magazínu** vyhlasuje druhé kolo súťaže

FOTORUŽA

Hlavná cena: fotoaparát v hodnote

849€

Digitálny fotoaparát – bezzrkadlovka

Fujifilm X-T200 + objektív 15- 45 mm

Cena kola: USB 64 GB

Fotosúťaž určená pre každého nadšenca fotografie.

Téma druhého kola: Ružomberské naj

Súťažné fotografie zasielajte do 15.8.2021 na mailovú adresu
institutrk@institutrk.sk

Tri najlepšie fotografie z témy kola postupujú do finále fotosúťaže.

Podrobnejšie informácie o fotosúťaži nájdete na **www.institutrk.sk**

Tri najlepšie fotografie prvého kola, ktoré postupujú do finále fotosúťaže:

VÍŤAZ KOLA: Jar v Ružomberku 3
Filip Kučák

Jar je tu hlucháň vyšiel do ulíc lesa
Pavel Ondrek

V rytme západu slnka
Dušan Strelka

fb.com/institutrk

Robo Kolár
predseda Inštitútu RK

www.institutrk.sk

25 sezón sme tu pre Vás, 25 rokov sme tu s Vami

Od roku 1997 je firma Šport mix oficiálne zapísaná v registri ružomberských obchodných spoločností. Od samého začiatku, ešte so sídlom na Poľnej ulici, sa primárne venuje predaju a oprave bicyklového sortimentu, čiastočne aj potrebám iných športových odvetví. Keď skromné priestorové podmienky prestávali stačiť požiadavkám spotrebiteľov, prvýkrát sme sa presťahovali bližšie do centra mesta, priamo na pešiu zónu na ulicu Podhora (tohto času nevábny priestor určený pre stavbu nákupného centra). Väčšie priestorové podmienky dovolili vystaviť a predviesť zákazníkom omnoho väčší počet bicyklov pod jednou strechou a na lepšom predaji sa podpísal aj rušnejší život pešej zóny. No keďže žiadna idylka netrvá večne, rozmáhajúci sa obchod musí riešiť otázku ďalšieho, tentokrát núteného sťahovania. Ružomberská radnica, pevne rozhodnutá pre spomínanú stavbu nákupného centra, nariadila zbúrať historické domčeky, v ktorých v tom čase sídlila i známa Modranská vináreň, naša firma ŠPORT MIX a Obuv, aby sa časť pešej zóny priamo spojila s obchodným gigantom. A tak znova meníme sídlo. Tentokrát už do vlastnej novopostavenej dvojpodlažnej budovy so súpisným číslom 5242 na Panskej ulici. Od roku 2007 je teda v Ružomberku najväčšia predajňa bicyklov a športových potrieb, veď zákazník má k dispozícii viac ako 500 metrov štvorcových predajnej plochy.

Od samého začiatku firma Šport mix ponúka na predaj bicykle prevažne slovenských výrobcov, a to hlavne značku Admiral, neskôr premenovaná na značku Kellys z Piešťan, bicykle značky Dema zo Senice a Mayo od firmy Liberty trade z Trenčína. Z cudzích, zahraničných značiek sme po niekoľkých obmenách zakotvili pri svetoznámej nemeckej značke Cube. So športovým náradím od Šport mixu vyrástli mnohí, dnes už celosvetovo známi cyklisti, ako napríklad viacnásobný majster Slovenska v horskej cyklistike a cyklokrose Matej Ulík, či florbalisti z Likavky, ktorí sa dlhšiu dobu dokázali udržať po boku veľkých klubov na Slovenskej florbalovej mape. Aj mnohým ďalším športovcom firma Šport mix pomohla sponzorsky pri ich napredovaní.

Každoročne podporujeme rôznymi spôsobmi finančne či materiálne deti z chudobnejšieho prostredia / ako Mikuláš rozdávame bicykle na základe doporučenia starostov z okolitých dedín /. Taktiež sa naše produkty objavujú pravidelne v tombolách na plesoch či zábavách v Ružomberku aj priľahlých dedinách. V poslednej, rýchlo rozvíjajúcej sa dobe elektromobility sme našim či pocestným cykloturistom ponúkli možnosť dobiť batérie svojich bicyklov bezplatne na našej nabíjacej stanici. Takto v skratke by sa dala zhrnúť naša 25 ročná história.